

Dönem : 3
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı :

671

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/616)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-1396/1419

19 . 2 . 1972

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 14 . 2 . 1972 tarihinde kararlaştırılan «1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Prof. Dr. Nihat Erim
Başbakan

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı

GEREKÇESİ

20 . 8 . 1929 tarihinden beri yürürlükte bulunan 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun, memleketimizin değişen şart ve ihtiyaçlarına cevap verebilmesi maksadıyla, bâzı maddelerinin değiştirilmesi uygun görülmüştür. Bu değişiklik yapılırken kanunumuzun 35 seneyi geçen uygulanmasında elde edilmiş olan neticelerden faydalanılmış ve memleketimizin hususiyetleri ile adli teşkilâtımız nazara alınmıştır.

Tasarı ile, kaideler hiyerarşisinde en üst mevkiide bulunan Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Ceza Muhakeme Hukukuna mütaallik hükümleriyle Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun gelişen maddeleri arasında gereken ahenk tesis edilmekte ve bilhassa, adalet ve teminat mefhumları ihlâl edilmeksizin dâvaların süratli olarak yürütülmesi ve neticelendirilmesini sağlamak amacı ile kanunda gereken değişiklik yapılmaktadır. Bunlardan ayrı olarak, uygulamada aksaklıkları görülen maddeler de düzeltilmiştir.

Tasarı hazırlanırken ilk soruşturma müessesesinin muhafaza edilip edilmeyeceği hususu incelenmiştir. İlk soruşturma müessesesi Ceza Muhakemesi Hukukunda bir gelişmenin mahsulüdür. Suçsuz kimselerin sanık sıfatı ile açık olan duruşmalara çıkarılmaması son soruşturmada delil toplamak zorunluğu ile dâvaların gecikmelerden korunması ve son soruşturmaya gitmemesi gereken işleri ayıklamakla mahkemelerin işlerinin azaltılması gibi her biri ayrı bir önem taşıyan sebepler, ilk soruşturmanın yapılmasını lüzumlu ve zaruri kılmakla beraber, bir işte deliller gereği kadar elde edilmiş ve sanığın duruşmaya çıkarılmasına yeter bulunmuş ise, artık ilk soruşturmanın yapılmasına lüzum kalmamaktadır. Bu itibarla, ilk soruşturmayı mutlak surette suçun gerektireceği cezaya göre değil, soruşturma ile sağlanacak amaca göre kabul etmek gerekecektir. Bu

sebeple, ağır cezalı işlerde ilk soruşturma mecburiyeti kaldırılmış ve bunun yerine Cumhuriyet savcısının, lüzumunu takdir ederek, istediği her işte ilk soruşturma yapılması usulü kabul edilmiştir. Bununla beraber Cumhuriyet savcısının ilk soruşturma yapılmasını isteme yetkisi kendisine mutlak ve ölçüsüz olarak verilmiş değildir. Savcı, bu isteme yetkisini ancak işlenmiş olan cürmün önemi ve şümulü ve delillerin karartılmadan korunması ve toplanması ve hâkimin işe el koyarak gizli bir tahkikat yapmasını gerektirdiğinde kullanacaktır.

Yukarda izah edildiği veçhile ilk soruşturmanın muhafazası uygun görülmeyle birlikte sorgu hâkimliğine yeni bir veçhe verilmiştir. Sorgu hâkiminin verdiği bâzı kararların asliye hâkiminin tasdikine tabi tutulması keyfiyeti kaldırılmıştır. Filhakika sorgu hâkimlerinin müstantik olduğu devirlerden arta kalan ve onlara itimadedilmediğini ifade eden bu hükme, bugün, asla ihtiyaç yoktur.

Vaktiyle hukuk mezunu sorgu hâkimi bulunmadığı için müstantıklar tarafından ilk soruşturmanın yapılması sebebiyle, gerek fert, gerek Devlet bakımından belki de zaruri görülen böyle bir hüküm bugün artık faydalı değil, hattâ zararlıdır. Bu hüküm ilk soruşturma safhasının neticelenmesini uzatmaktan başka bir tesir doğurmamaktadır. Sanık lehine alınan bâzı kararlar da tasdike tabidir. Bu bakımdan sanık lehine konulmuş bir hüküm de olduğu söylenemez. Bugün Anayasa Mahkemesi hâkim sıfatı bulunmayan kâtiplerin sorgu hâkimi sıfatıyla ilk soruşturmayı yapmalarını mümkün kılan kanun hükmünü iptal ettiği için, bu madde artık bunların yaptığı tahkikatın hâkimlerce kontrolü gayesini de gerçekleştirilmemektedir. Sorgu hâkimlerinin kararlarına itiraz yolu bulunduğundan tasdik hakkındaki hükmün ilga edilmesinde hiçbir sakınca da yoktur. Hulâsa, neresinden bakılırsa bakılsın artık müdafaa edilebilir tarafı kalmıyan bu keyfiyete son verilmelidir.

Tasarıda dâvaların süratle yürütülmesini temin için mazereti olmaksızın duruşmaya gelmiyen şahitlere uygulanacak müeyyide ile hâkimin reddi talebinin kötüye kullanılmasını önlemek maksadiyle ret talebinin vâridolmamasında veya aksi sabit olan hallerde uygulanacak ceza artırılmış bulunmaktadır.

Aynı sebep tahtında; temyiz kabiliyeti olmıyan hükümler yeniden gözden geçirilmiştir.

Ayrıca mukaddes olan müdafaa hakkına ve adaletin emniyetle yürütülmesine hâlel getirmeksizin delillerin sırf dâvayı uzatmak maksadiyle ikamesini önlemek için gereken değişiklik yapılmıştır.

Sulh hâkimini ceza kararnamesiyle ceza tâyin etmesi bugün Dünyada ufak - tefek suçların cezalandırılmasında gitgide alanı genişleyen bir yöntem olduğu göz önünde tutularak Sulh hâkiminin ceza kararnamesiyle karar verebileceği haller genişletilmiştir.

Bunlardan ayrı olarak, uygulamada eksiklik ve aksaklıkları görülen diğer bâzı maddeler de değiştirilmiş ve bâzı maddeler eklenmiştir.

Tasarıda sürat ve sadeliği ve işlemlerde kısalığı sağlarken kamu ve fert haklarının korunmasına ve yekdiğerine zit menfaatlerin telifine ve tarafların eşit muameleye tabi tutulmasına mâtuf olan ve bu nevi hak ve menfaatler için teminat teşkil eden hükümlerden, asli ve genel prensiplerden hiçbir suretle feragat edilmemiştir.

Değiştirilen maddelerin terminolojisi üzerinde de durulmuş imkân nisbetinde dilde karşılığı olan Türkçe terimler kullanılmıştır.

2. — MADDELERİN GEREKÇESİ

Madde 1. — 26 nci maddedeki müeyyide 5435 sayılı Kanunla 50 - 1 000 lira olmuştur. Bunu tasarı 100 - 2 000 lira yapmaktadır. Bu suretle hâkimin reddi talebinin kötüye kullanılmasını önlemek maksadı ile ret talebinin vârit olmamasında veya aksi sabit olan hallerde uygulanacak ceza artırılmış bulunmaktadır.

Madde 2. — Ret talebinin kabul edilmemesine dair verilecek kararlara karşı kanun yolunu düzenliyen yürürlükteki 27 nci maddenin son fıkrası hükmünün ifadesi açık değildir. Anılan fıkrada,

talebin esaslı olduğuna dair kararların temyiz olunabileceğinden bahsolummakta ise de maksat, son soruşturmada yapılan talebin reddidir.

Bu esas fikri ifade etmek için 27 ci maddenin son fıkrasının değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Madde 3. — 29 ncu maddede yapılan değişiklikler şunlardır: Önce, reddi istenmemiş olsa bile bir hâkimin kendisinde mevcut ve reddi gerektiren sebepleri bizzat bildirmesi halinde yetkili mahkemece bir karar verilmesinin gerektiği, ifade edilmiştir. Dâvaya bakmaktan çekinmek hâkimin şahsi takdiri ile değil, ret talebini incelemeye yetkili merciin kararı ile mümkün olabilecektir.

Saniyen, yürürlükteki maddenin ikinci fıkrası da değiştirilmiştir. Bu fıkrada, bâzı haller bir hâkimin hâkimlik görevini ifadan memnuiyeti zannını uyandırırorsa dâvanın esasını tetkik eden merciin bu bapta re'sen de karar verebileceği, yazılıdır, «Esas dâvayı tetkik eden merci» kaydı, ancak işi gören mahkemede reddine karar verilecek hâkim müzakereye iştirak etmeden heyetin kurulabilmesi halinde bu fıkra hükmünün uygulanmasına imkân verir. Esas fikir ise, istek halinde redde karar vermeye yetkili olan merci, bir istek olmadan da hâkimin doğrudan doğruya hâkimlik vazifesini yapmaktan memnuiyetini gerektiren bir halini gördüğünde buna yani redde karar verecektir.

Bu itibarla anılan fıkradaki «esas dâvayı tetkik eden merci» yerine vukuu halinde bir ret isteğini tetkika yetkili olan mercii ifade etmek için «aynı mercii» ibaresi konulmuştur.

Nihayet, reddi istenmemiş olduğu halde reddini mucip olabilecek sebeplerin bulunduğunu ve bu sebeple dâvayı görmek istemediğini bildiren hâkimin bu beyanı üzerine yetkili merciden bir karar çıkmaya kadar 28 inci madde gereğince geciktirilmesi caiz olmayan muameleleri yapması gerekeceğinden, bu cihetin de bu maddede açıkça ifadesi uygun görülmüştür.

Madde 4. — Zabıt kâtabının reddi halinde veya kendisinin reddi haklı gösterecek sebepler bulunduğu için çekindiğini bildirmesi halinde, yanında vazife gördüğü hâkim veya mahkeme başkanının karar vermesi daha uygun görülmüştür.

Yalnız bir işte hem hâkim ve hem de zabıt kâtabi birden ret olunmuşlar ise zabıt kâtabi hakkın da da karar verecek merciin hâkime göre tâyini gerekli bulunmuştur.

30 ncu madde bu düşüncelerle değiştirilmiştir.

Madde 5. — 31 nci maddedeki «Dâvaya duruşma esnasındaki» ibaresi yerine «Son soruşturma safhasında duruşma esnasındaki» ibaresi getirilmiştir. Doktrinin kabul ettiği bu husus bu suretle kanunlaşmaktadır. Kanun bu şekilde mehaza da uydurulmuş olmaktadır.

Madde 6. — 32 nci maddede yapılan değişiklik, bütün hâkimlik ve mahkeme kararlarının ve muhalefet şerhlerinin gerekçeli olması ve muhalefet şerhlerinin kararların suretinde de gösterilmesi şeklindedir.

Anayasanın 135 nci maddesinin 3 ncu fıkrası bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılacağına âmirdir. Yürürlükte olan madde ise ancak, aleyhine kanun yollarına müracaat mümkün olan veya bir talebin reddine dair bulunan kararların sebebinin yazılacağı derpiş edilmiştir. Diğer cihetten, tatbikatta bâzı mahkemelerin ve bilhassa Yargıtayın kararlarında bulunsa da, suretlerin muhalefet şerhi ihtiva etmedikleri görüldüğünden, dolayısıyla, muhalefet şerhlerinin bilinmemesi sonucu doğmaktadır. Anayasaya aykırı olan metin ve tatbikatın düzeltilmesi zaruri görülmüştür.

Madde 7. — 45 nci maddede, esas itibariyle yapılan değişiklik, 2 nci fıkrasındaki tanıkların dâvetiye tebliğ edilmeksizin ihzar müzekkeresi ile getirilmesi halinin yer bakımından tahdidi kaldırılmakta ve mevkuflu işlerde bütün tanıkların ihzar müzekkeresi ile getirilebilmeleri imkân dâhiline sokulmaktadır. Böyle bir istisnai hükmün kaide haline getirilmesi üzerinde uzun boylu düşünölmüştür. Tanığın ilk ağızda polis zoru ile getirilmesinin doğru olmadığı, nihayet kendisinin kamu menfaati için tanıklık yaptığı, böyle bir muamelenin ağır olduğu şüphesiz ise de, tanığın polis zoru ile getirilmemek menfaati ile tutuk sanığın menfaatinin karşılaşması dolayısıyla esasında prensiplere uygun düşmeyen böyle bir hal tarzının memleket şartları bakımından kabulü gere-

geceği sonucuna varılmış ve zaten bunun bir mecburiyet olmadığı, ihtiyari bir hüküm olduğu, hâkimlerin bu ihtiyari tanığın gelmeyeceğini kuvvetle muhtemel gördükleri hallerde uygulayacakları da göz önünde tutularak 2 nci fıkra hükmünün değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Bundan ayrı olarak maddede gereken bâzı değişiklikler de yapılmıştır.

Madde 8. — Dâvaların uzayıp gitmesinde tanıkların ilk davete gelerek ödevlerini yapmamalarının önemli yeri ve tesiri vardır. Bu itibarla maddede yapılan değişiklikle usulü dairesinde çağırılıp da mazeretini bildirmeksizin gelmiyen tanıkların zorla getirileceği derpiş edilmiştir. Bir tanık çağırıldığı günde mazereti olur ve gelmeyecek durumda bulunursa ve bunu da mahkemeye bildirirse bu takdirde kendisine hiçbir ceza ve masraf hükmolunmadan yeniden dâvetiye gönderilir. Fakat bunun aksi olarak mazeretini bildirmeksizin gelmezse bu hareketinin getireceği akıbetlere katlanması gerekir. Bu durumda kendisi zor ile getirilir.

Ayrıca mazereti olmaksızın duruşmaya gelmiyen tanıklara uygulanacak müeyyide de artırılmış bulunmaktadır. 4 ncü fıkrada yapılan değişiklik ile de kanunun tayin ettiği hallerde tanık dinleme hakkını haiz olan C. Savcısının usulünde yaptığı davet üzerine gelmek mecburiyetinde olan tanığın gelmemesi halinde 46 ncı madde hükmünün uygulanacağı da açık olarak ifade edilmiştir.

Madde 9. — 63 ncü maddede yapılan değişiklik ile hazırlık soruşturmasında tanıklıktan veya yemin etmekten çekinen tanıklar hakkında da maddede gösterilen tedbirlerin tatbiki gerektiği sarahaten ifade edilmiş ve ayrıca 1 nci fıkranın son cümlesini teşkil eden para cezaları tahsil olunmadığı takdirde uygulanacak hüküm cezaların infazı hakkındaki kanunda gösterilmiş olduğundan 1 nci fıkranın son cümlesini teşkil eden hüküm metinden çıkarılmıştır. Yapılan bu değişiklikler dolayısıyla maddenin yeniden tanzimi uygun görülmüştür.

Madde 10. — 66 ncı maddenin 3 ncü fıkrasında «Muayyen hususlar hakkında rey ve mütalâalarını beyan ile tavzif edilmiş resmî ehlihibre mevcut ise» başkasının tayin edilemeyeceği hakkındaki hüküm hâkimin bilirkişi tayini hususundaki serbestliliğini sınırlamaktadır. Bu bakımdan hükmün üzerinde durulmuş ve hâkimin bilirkişi tayini hususundaki yetkisinin sınırlandırılmasının Anayasanın 132 ncı maddesindeki «Hiçbir organ, makam, merci veya kişinin, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.» hükmüne aykırı olduğu mütalâa edilmiştir. Bu durumda bahis konusu ibarenin «Kanun tarafından görevlendirilmiş bilirkişi varsa» şekline sokulmasının uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Ayrıca tedavi ve muhafazaya hükmolunması veya Ceza Kanununun 47 ncı maddesinin uygulanması bakımından bilirkişi tetkikatı yaptırmaya hâkimlerin mecbur olduğu hususunda maddeye bir fıkra ilâve edilmiş ve suur ve hareket serbestisi konusunda tetkikler yapan bilirkişilerin adlı tabip yoksa Hükümet tabibi veya sair her hangi bir hekim olmaması, mütehassıs bir hekim olmasını sağlayacak şekilde maddeye bir fıkra eklenmiştir.

Madde 11. — Kanunumuzun 67 ncı maddesiyle bilirkişilerin de hâkimin reddini gerektiren sebeplerden dolayı reddedilebilecekleri kabul edilmiş ve fakat bu ret isteğine hangi merciin karar vereceği bildirilmemiştir.

Maddeye eklenen bu fıkrada bilirkişilerin reddi isteğine karar verecek merciler gösterilmiştir.

Madde 12. — Maddede yapılan değişiklik rey vermekle mükellef olan ve usulü dairesinde çağırıldığı halde gelmeyen veya gelip de yeminden ve rey ve mütalâa beyanından çekinen bilirkişiye uygulanacak olan para cezasının artırılmasından ibarettir.

Para cezaları tahsil olunmadığı takdirde, uygulanacak hüküm Cezaların infazı hakkındaki Kanunda gösterilmiş olduğunda nazarı itibara alınarak maddenin 2 nci fıkrası hükmü metinden çıkarılmıştır.

Yapılan bu değişiklikler dolayısıyla maddenin yeniden tanzimi uygun görülmüştür.

Madde 13. — Gözaltına alınma sıhhi ve hukukî bir tedbir olmakla beraber sanığın hürriyeti gözaltına alma sırasında tutuklamada ve ihzarda olduğu gibi tahdidedilmektedir. Onlarda olduğu

gibi mahsup yapılmasının gerektiği keyfiyetinin açıkça ifade edilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür.

Gözüaltına almadaki altı haftalık sürenin yetmediği ve uzatılması gerektiği yolundaki teklif de isabetli bulunmuştur. Gerçekten İstanbul Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsünün «Akıl hastalıklarına karşı cemiyetin müdafaası» konusunda 1958 yılında tertibettiği kollokyumda da bu sürenin yetersiz olduğu ve süreyi uzatma sisteminin uygun olacağı tespit edilmiş bulunuyordu. Altı haftalık sürenin, 1930 tarihli Belçika İctimai Müdafa Kanununda olduğu gibi, altı ayı geçmemek üzere yeni kararlarla uzatılabilmesi isabetli olacaktır.

Gözüaltına almada dosyanın tetkiki büyük bir önem taşıdığından tatbikatta bilirkişinin talebi üzerine dosya gönderilmesinin zaman kaybına sebeb olduğu, bazan gönderilen suretlerin hakikati tamamen aksettirmediği anlaşıldığından dosyanın aslının gönderilmesi yolunda bir tadil yapılmıştır. Ancak gözüaltına alma süresinin altı aya kadar uzatılabilmesi kabul edildiğinden bu süre zarfında dosya hastanede kalırsa yangılama makamınca hiçbir soruşturma muamelesi yapılmasına imkân kalmayacağından bunu önlemek üzere ve zaten gerekli bilgilerin müşahadenin başında dosyadan çıkarılmış olması zaruri bulunduğundan, dosyanın bir ay içinde hâdesini sağlayacak bir hüküm de ilâve edilmiştir.

Dosyanın aslının resmî müesseseye gönderilmesi hakkındaki hüküm esas itibarıyla müessese-deki uzmanların işini kolaylaştıracağı kabul edilmekle beraber soruşturma dosyasının veya içindeki bâzı evrakın kaybolması ihtimali üzerinde de durulmuştur. Neticede gönderilecek dosyadaki kaybolmasından korkulan kısımları tayin edip çıkartma ve suretinin gönderme işini hâkime bırakmanın ortalama bir yol olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sebeple, tasarının son dan ikinci fıkrasındaki «soruşturma dosyası da yollanır» kelimelerinden sonra «dosyanın bütünü ile yollanmasında sakınca gören hâkim, bazı belgelerin suretlerini gönderebilir.» Hükümünün ilâve edilmesi uygun görülmüştür.

Bu maddedeki tadilden faydalanılarak 3 ncu fıkradaki «kararname kelimesi» «Karar» şeklinde düzeltilmiştir.

Yine bu tadilden faydalanılarak yapılan tetkikin sadece şuura imhâsar etmediği 46 ncı maddeye göre hareket serbestisi, 404 ve 573 ncu maddelere göre iptilâ bakımından da incelemeler yapıldığı nazara alındığından, 1 nci fıkrada değiştirilmiş ve bu arada hazırlık soruşturması sırasında sorgu hâkimini yetkili kılmamanın sisteme aykırılığı da göz önüne alınarak, gerekli değiştirme ve düzeltme yapılmıştır. Yine bu vesile ile maddede bir keresinde «göz altına alma» diğ erinde «göz altında alıkoyma» denilmiş olması da doğru görülmiyerek daha isabetli olduğu için «göz altına alma» tâbiri tercih edilmiştir.

Madde 14. — 106 ncı maddenin son fıkrasında tevkif müzekkeresi sanığın yakalanması halinde ve mümkün olmazsa hangi suç için tevkif edildiği bildirilmekle beraber tevkif evine konulduğunun nihayet ertesi günü 33 ncu madde mucibince tebliğ edilir hükmü yazılıdır. Anayasanın 30 ncü maddesinin 3 ncu fıkrasında ise yakalanan veya tutuklanan kimselere yakalama veya tutuklama sebeplerinin ve haklarındaki iddiaların yazılı olarak hemen bildirilmesinin gerekeceği öngörülmüştür. Yapılan değişiklikle söz konusu maddenin son fıkrası hükmü Anayasaya uygun olarak yeniden düzenlenmiş ve ayrıca tutuklama müzekkeresinin sanığa nasıl tebliğ edileceği ve tebliğ muamelesini ihtiva eden tutuklama müzekkeresinin aslının tevkif evinde ve diğ er bir örneğinin ise dâva dosyasında saklanması öngörülmüştür.

Madde 15. — 107 ncı maddeye göre, «tevkif olunan kimsenin hısımlarına ve esaslı bir alâkası bulunan diğ er kimselere tevkifin bildirilmesine, müsaade olunur. Mevkuf, isterse bunlara resmen dahi haber verilir» denilmektedir. Anayasa ise 30 ncü maddesinin 4 ncu fıkrasında tutuklanan kimsenin hâkim önüne çıkarılınca durumun hemen yakınlarına bildirilmesini mecburi kılmıştır. Bu bakımdan Anayasanın sarih hükmüne uyularak ve bildirmenin kimin tarafından olacağı da tasrih edilmek suretiyle madde yeniden tanzim edilmiştir.

Madde 16. — 108 ncı maddede Anayasanın 30 ncü maddesinin 4 ncu fıkrasına uyulmak için gerekli tadiller yapılmıştır.

Madde 17. — 109 ncu maddenin 1 nei fıkrası da 108 nei maddenin 1 nei fıkrasının tadilindeki gerekçe ile değiştirilmiş ve eskiden sanık «İsterse» yapılan işlem, mecburi hale getirilmiştir. Bu suretle Anayasaya uygun bir hüküm sevk edilmiş olmaktadır.

Maddenin 2 nei fıkrası da kaldırılmıştır. Çünkü, bu hâkim yetkili makamın hâkimi olmadığından, sadece son fıkrada gösterilmiş olan iki durumu arıyacağı için, yürürlükte olan kanundaki atfın bir faydası olmadığı düşünülmüştür.

Madde 18. — Genel gerekçede ifade edildiği ve hile sorgu hâkiminin verdiği bâzı kararların asliye hâkiminin tasdikine tabi tutulması mecburiyetini derpiş eden 124 ncu maddenin 2 nei fıkrası hükmü kaldırılmış bulunmaktadır.

Madde 19. — 128 nei maddenin 1 nei fıkrası da 108 nei maddede gösterilen sebeplerle değiştirilmiştir.

Madde 20. — 129 ncu maddede 109 ncu maddede gösterilen sebeplerle hâkimin sorguya ertesi güne bırakılmıyacağı şekilde değiştirilmiştir.

Madde 21. — —Anayasanın 30 ncu maddesinin 3 neu fıkrası yakalama ve tutuklama sebeplerinin ve haklarındaki iddiaların yakalanan veya tutuklanan kimselere yazılı olarak hemen bildirilmesini gerekli kıldığından buna kıyasen, bu hususları ihtiva eden ihzar müzekkeresinin sanığa yazılı olarak bildirilmesini sağlayacak bir hüküm bulunması uygun görülmüş ve bu sebeple 133 ncu maddeye bir fıkra ilâve edilmiştir.

Madde 22. — 134 ncu maddede ihzar müzekkeresi ile çağrılan şahsın hâkim tarafından en geç 24 saat içinde sorguya çekileceği kaydını ihtiva ettiğinden yakalama ve tutuklama hakkındaki Anayasa hükümleri bakımından 108, 109, ve 128 nei maddelerde yapılan tadillere kıyasen bu maddede de gerekli değişiklikler yapılmıştır.

Bu tadilden faydalanılarak maddenin ikinci fıkrası daha açık bir şekilde yazılmış ve hürriyeti sınırlamanın başlangıcı gösterilerek bunun zorla getirmeye munhasır olduğu belirtilmiştir.

Madde 23. — 138 nei maddede yapılan değişiklik ile kendilerini müdafaa edemeyeceği mefruz şahısların müdafileri yoksa ve mahkemenin bulunduğu yerde vekâlet ifasına yetkili kimseler de bulunursa mahkemece bir müdafi tâyin edileceği kabul edilmiştir. Tamamen reşit sayılmıyan herkesin kendini müdafaa edemeyeceği mefruz olduğundan kanundaki 15 yaş tâbiri 18 olarak düzeltilmiş ve bu vesileden faydalanılarak «Mahkemece» tâbiri yerine aslında olduğu gibi «Mahkemece veya acele hallerde başkan tarafından» denilmiştir.

Madde 25. — Sorgu hâkimlerinin 158 nei maddede gösterilen istisnai hallerde, sulh hâkimi gibi, re'sen hazırlık soruşturması yaparken gerekiyorsa tutuklamaya da karar verebilmesi uygun görülmüştür. Meşhut suçlarla gecikmesinde sakınca olan hallerde sulh hâkimi re'sen bâzı işlemler yaparken, sorgu hâkiminin bundan menolunmasında hukukî bir sebep yoktur.

158 nei madde bu sebeplerle yeniden düzenlenmiştir.

Madde 26. — Suçun delillerinin karartılmadan toplanması ve suçsuz kimselerin açık duruşmalara çıkarılmaması ve açık oturumlarda delil toplamak zoru ile dâvaların gecikmelerden korunması gibi her biri ayrı bir önem alan sebepler, ilk tahkikatın yapılmasını lüzumlu ve zaruri kılmakla beraber bir işte deliller gereği kadar elde edilmiş ve sanığın duruşmaya çıkarılmasına yeter bulunmuş ise artık ilk tahkikatın yapılmasına lüzum olmadığı, genel gerekçede ifade edilmiştir. Bu itibarla, ilk soruşturmayı mutlak surette suçun gerektireceği cezaya göre değil, belki soruşturma ile sağlanacak amaca göre kabul etmenin doğru olacağı düşünülecek maddedeki ağır cezalı işlerde ilk soruşturma mecburiyeti kaldırılmış ve bunun yerine Cumhuriyet savcısının lüzumunu takdir ederek istiyeceği her işte ilk soruşturma yapılması usulü konulmuştur.

Bununla beraber Cumhuriyet Savcısı duruşmanın yapılmasını istemek yetkisi kendisine mutlak ve ölçsüz olarak verilmiş değildir. Savcı, bu isteme yetkisini ancak suçun önemi ve şümulü ve delillerin karartılmadan korunması ve toplanması bir hâkimin işe el koyarak gizli bir tah-

kikat yapmasını gerektirdiğinde kullanacak ve bundan maa'da olan hallerde işi doğrudan mahkemeye verecektir.

Madde 27. — 173 ncü maddede kullanılmış olan «Salâhiyet» kelimesinin hem vazifeye, hem de mahal itibariyle salâhiyete mâtuf ve şâmil olduğu göz önünde tutularak maddede gereken değişiklik yapılmıştır. Kanun 174 ncü maddede, 173 ncü maddenin 1 ncü fıkrasına ve 175 ncü maddede mezkûr maddenin 2 ncü fıkrasına bir atif yapılmaktadır; halbuki şimdiki şekilde 173 ncü maddede iki fıkra yoktur. Maddenin son cümlesi olan «Karar verilmezden evvel maznun dinlenebilir.» cümlesi, mehz kanunda olduğu gibi müstakil bir fıkra olmak lâzımgelir ve bu sayede 174 ve 175 ncü maddeler tatbik kabiliyetini alır. Bu sebeple de 173 ncü maddede icabeden değişiklik yapılmıştır.

Madde 28. — 175 ncü maddenin 1 ncü fıkrasında yapılan değişiklik, 173 ncü maddede serd edilen gerekçeye müsteniden salâhiyetsizlik terimi yerine «görev veya yetkisizlik» teriminin konulmasından ibarettir.

Madde 29. — Yürürlükteki 176 ncü maddede sorgu hâkimliğinin talepnameyi reddetmesi halinde savcının buna itiraz edebileceğinden bahsedilmektedir. Buradaki itiraz «acele itiraz» şeklinde değiştirilmesi gerekmektedir. Zira talepten reddi kararına karşı yapılan itirazın acele olması bu kararın mahiyeti icabıdır. Nitekim maddenin ilk şeklinde de durum böyle idi. Aksi takdirde dâva zamanasına uğrayıncaya kadar sanık hakkında her an savcının itiraz yoluna başvurarak dâva açması mümkün olacaktır. Bu sebeple maddedeki itiraz kelimesi acele itiraz olarak düzeltilmiştir.

Ayrıca, maddeden «delillerin toplanması noktasından maznun itiraz edebilir.» hükmü çıkarılmıştır. Zira ilk soruşturma açılmasını savcı istemiş ve bu talep reddedilmiştir. Bu ret kararına savcının acele itirazda bulunması imkânının tanınması gerekmele beraber sanık bakımından, esasen yapılmasını istemeye hak verilmeyen ilk soruşturmanın açılmaması halinde, itiraz hakkı tanınmaması icabetmektedir.

Madde 30. — Maddede yapılan değişiklik 191 ncü madde ile 197 ncü maddede yapılmış olan tadile muvazi olarak «dâvanın düşmesi» teriminin konulmasından ibarettir.

Madde 31. — Anayasanın 31 ncü maddesi savunma hakkının temel haklardan biri olarak sayıldığından bu hakkın bilirkişi incelemeleri bakımından da korunmasının gerektiğinin ve kanunumuzda son soruşturma safhasında sanığın kendi seçtiği bilirkişiyi doğrudan doğruya davet ettirebileceğini hattâ beraberinde duruşmaya getirebileceği hakkında hükümlerde bulunduğu, ancak sanığın duruşmada dâvet ettirmek niyetinde olduğu bilirkişiye mütalâası için gerekli müşahedeleri zamanında bizzat yapmak imkânını sağlamanın da zaruri bulunduğu göz önünde tutulması neticesinde ön soruşturma safhasında yani hazırlık soruşturması ile ilk soruşturmada sanığın seçtiği bilirkişilerin keşif ve muayeneye katılabilmesi için birden fazla bilirkişi ile keşif ve muayene yapılması şartı doğru bulunmamış ve maddenin başındaki «birden fazla» kelimeleri çıkarılmıştır.

Ayrıca sanığın teknik müşavir mahiyetinde duruşmada hazır bulundurabileceği kendi seçtiği bilirkişinin tahkik muamelelerine iştirakine, taleplerinin reddedilmesi halinde ret kararının gerekçeli olarak zapta geçirilmesi öngörülmek suretiyle müdafaa teminat altına alınmış bulunmaktadır.

Madde 32. — Maddeye sorgu hâkiminin kamu dâvasının düşmesine karar verebileceği de yazılmıştır. Buna lüzum vardır; çünkü ilk tahkikat açıldıktan ve yapılmaya başlandıktan sonra da ölüm, af, zamanasını, dâvadan vazgeçme gibi kamu dâvasını düşüren sebep ve haller meydana gelebilir. Bu hallerde düşme kararı verilmek icabeder.

Bundan başka mütalâa beyanı için alınan evrakın derhal incelenerek mütalâa ile birlikte geri verilmesi esası konmuş ve buna göre de maddenin 2 ncü fıkrası, Cumhuriyet Savcısının soruşturma evrakını iddiası ile birlikte en geç üç gün içinde sorgu hâkimine geri vereceği şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 33. — Sorgu hâkiminin, sanık aleyhine bâzı delillerin toplanması talebinin reddine veya son tahkikatın açılmasına dair olarak vereceği kararlara karşı sanığın kanun yoluna gidememesi kâidesi konmuştur.

Sanığın duruşma hazırlığında, 212 ve 213 nci maddelerde, ve duruşmada, 238 ve 239 ncu maddelerde, kanunun koyduğu kayıt ve şartlar dairesinde delil ikamesine hakkı vardır.

Sorgu hâkimi tarafından son tahkikatın açılabilmesi için 183 nci madde uyarınca kâfi deliller elde etmiş olması lâzımdır. Yeter delillere dayanan son tahkikatın açılması kararına sanığın 203 nci madde mucibince itiraz hakkı yoktur.

Kanunî bu hükümler göz önüne alınca, sanığın sözü edilen kararlara karşı bir kanun yoluna gidememesi uygun görülmüş ve bu sebeple 194 nci maddenin son fıkrası değiştirilmiştir.

Madde 34. — 191 nci madde sorgu hâkiminin vereceği kararlar arasında düşme kararları da gösterilmiştir. 197 nci maddeye eklenen fıkra ile kamu dâvasının düşmesi kararlarının neleri ihtiva edeceği tasrih edilmektedir. Ayrıca muhakemenin men'i ve kamu dâvasının düşmesi kararlarını sanığın öğrenmesindeki fayda da aşikâr olduğundan maddeye son fıkra eklenmiş bulunmaktadır.

Madde 35. — Maddenin ilk fıkrasına «salâhiyetli» kelimesinin önüne «görevli» kelimesi de yazılmıştır. Sorgu hâkimi son tahkikatı yalnız yetkili olan mahkeme huzurunda değil, belki hem yetkili ve hem de görevli olan mahkemede açmak zorundadır. Bu hususu ifade etmek için 202 nci maddenin ilk fıkrası değiştirilmiştir.

Madde 36. — 191 nci maddede sorgu hâkiminin düşme kararı da verebileceği yazılmış olduğundan **bu yolda verilen bir karara kani olmıyan** Cumhuriyet savecisinin kanun yoluna gitmesi zaruridir. Bu yolda muhakemenin men'i kararında olduğu gibi acele itiraz yoludur.

Yine böylece sorgu hâkimi tarafından soruşturmanın geçici olarak durmasına karar verildiğinde savcının bu karara karşı da kanun yoluna gitmesi bu kabil kararların mahiyeti icabıdır. Çünkü soruşturmanın geçici olarak durması kararlarının da yanlış verilmiş olması ihtimali vardır. Bunların hemen düzeltilmesi ve soruşturmanın devam etmesi icabeder.

Bugünkü metin, iddianamede gösterilen mahkemeden yüksek bir mahkemede duruşmanın yapılmasına dair olan karara da saveciya itiraz salâhiyeti veriyor; buna hiç lüzum yoktur; çünkü yüksek mertebeli mahkemede hem âmme hukuku hem de sanık için daha fazla garanti vardır. Bu sebeple mehz Alman kanununda olduğu gibi maddemizin bu hükmünün de değiştirilmesi uygun görülmüştür.

203 nci maddenin 2 nci fıkrasında yapılan değişiklikler bu sebeplerle yapılmıştır.

Madde 37. — İddianame ile dâva açılması sistemi ilk günden beri uygulanmaktadır. Bu işlerde süreye riayetsizlik yüzünden talik istekleri iddianamenin okunmasından önce yapılmaktadır. 210 ncu maddedeki bu boşluğun doldurulması maksadıyla 210 ncu maddenin 2 nci fıkrası hükmünün değiştirilmesi uygun görülmüş ve bu fıkranın yazılmasında kanunun 236 nci maddesindeki ifadesi göz önünde tutulmuştur.

Madde 38. — Duruşmadan vâreste tutulan sanığın hazır bulunmasına mahkeme her zaman karar verebilir. Bu itibarla, ağır cezalı işlerde de mağdurun duruşmada hazır bulunmak mecburiyetinden vâreste tutulması faydalı olacaktır. Tatbikatta ağır cezalı işlerde sanık gelmese de duruşmaya devam olunmakta ve çok defa müdafii de kabul olunmamaktadır. Duruşmadan vâreste tutma bakımından bütün suçlar bir tutulmamıştır. Ağır cezalı işlerde sanık daha önce sulh veya sorgu hâkimi tarafından sorguya çekilmiş olsa bile dâvaya esas olan olaylar üzerine istinabe suretiyle sorguya çekilmesi gerekli görülmüştür.

Ayrıca, maddede vekâletnamesinde sarahat olan hallerde müdafii istemesiyle de bu maddenin uygulanmasını sağlayacak şekilde bir değişiklik yapılmıştır.

Madde 39. — Ağır Ceza Mahkemelerinde sanığın gelmemesi, hattâ tutuk sanığın getirilmemesi hallerinde, sanık müdafiiinin duruşmaya alınmaması yolunda bir tutum yer almış bulunmaktadır. Bu tutumun kanuni bir mesnedi yoktur. Usul Kanununa göre gelmiyen sanığın duruşmasının esasen yapılmaması gerekir. (C. M. U. K. 223). Belli hallerde sanığın yokluğunda da duruşmanın

yapılabileceğine ilişkin hükümlerde ise gelmeyen sanığın müdafinin duruşmaya alınmayacağına dair hüküm yoktur. Hâkimler ve müdafiler arasında çeşitli anlaşmazlıklara yol açan bu durumun giderilmesinde zaruret vardır. Bu zaruretin, 227 nci madde hükmünü mehaza irca suretiyle giderilmesi yerinde olacaktır.

Madde 40. — 238 nci maddede, sadece «deliller, dâvayı uzatmak maksadı ile ikame olunmaz» denilmekle yenitilerek başkaca delillerin kabul olunmayacakları haller sayılmamıştır. Dâvanın lüzumsuz yere uzatılmasına mâni olmak için dinlenmesi ve incelenmesi istenilen delillerin ne gibi hallerde ve nasıl sebepler ile faydasız ve lüzumsuz sayılarak reddolunması icabedeceğini bir dereceye kadar kaide şeklinde sayarak göstermek lüzumlu ve faydalı görülmüştür.

Madde 41. — Tatbikatta düşme kararı gereken hallerde bazan durma kararı verildiği ve bu kararın da çok defa hüküm sayılmayıp temyiz edilmediği görülmektedir. Bunu önlemek üzere hangi hallerde düşme kararı, hangi hallerde durma kararı verileceğinin açıklanması zaruri görülmüş ve maddede sayılan düşme ve durma sebepleri eksik olduğundan sayma sistemi terk edilerek umumi tâbirler kullanılmıştır.

Diğer taraftan, hükmün nelerden ibaret olduğunda da tereddütlere rastlandığından, bunun da giderilmesi faydalı görülmüş ve hangi kararların hüküm sayılacağı açıklanmıştır.

Hüküm sayılan kararların bu maddede birer birer sayılarak gösterilmesinin bir diğer faydası da, başka maddelerde veya kanunlarda rastlanan mahiyeti aynı olan fakat farklı adlarla anılan kararların da bundan böyle 253 ncü maddeye göre adlandırılması sayesinde tatbikattaki karışıklığın önlenmesi olacaktır. Tatbikatta derhal beraet kararı verilebilecek hallerde durma veya düşme kararı verildiğine de çok rastlanmaktadır. Durma veya düşme sebepleri netice itibariyle mahkûmiyet kararı verilmesini önlemek üzere kabul edildiklerinden, ayrıca mahkeme faaliyeti yapmadan beraet kararı verilebilecek hallerde, bu kararın verilmesine engel olamayacaklarının belirlenmesi fertler bakımından bir teminat teşkil edecektir.

Bu tadillerden faydalanılarak dâvanın ikinci bir defa açılması halinde birinci dâvanın mahkemesi ister sona ermiş ister devam etmekte bulunmuş olsun, ikinci dâvada ne karar verileceği hakkında kanunlarımızdaki boşluğun doldurulmasını sağlamak üzere dâvanın reddi kararı verilmesi kabul edilmiş ve böylece 1 nci dâva devam ediyorsa ona tesir etmeyecek bir karar verilmesi mümkün kılınmıştır.

Aynı şekilde maddenin hatalı olan 1 nci fıkrası da, duruşma biter/bitmez ve nihayet bir hafta içinde hükmün tefhim olunabileceğini belirten 261 nci maddeye uygun şekilde düzeltilmiştir.

Kanunun 253 ncü maddesinin değiştirilmesi ve bu sebeplerle uygun görülmüştür.

Madde 42. — 258 nci maddede suçun hukukî mahiyetinin değişmesi halinde ve bununla aynı hükme bağlanmış olan hallerde mütemmim müdafaa hakkı maznuna tevcih edilmiştir. Tatbikatta müdafî bulunan hallerde de sanığın bizzat müdafaaada bulunması zaruri sayılmakta ve bu hal mahkemeyi lüzumsuz şekilde uzatmaktadır. Bu sebepler varsa müdafîin haberler edileceğinin ve sanık yerine müdafaa yapabileceğinin açıklanması uygun görülmüştür.

Madde 43. — Kanunun 298 nci maddesinin 2 nci fıkrasının değiştirilmesine âmil olan sebep şudur : Tatbikatta tahliye taleplerinin reddine dair mahkemece verilen kararlara, itirazın kabul edilmediği ve bunun için maddedeki «tevkif» kelimesine dayanıldığı görüldüğünden, bu kararlara itiraz edilebilmesi ise büyük bir teminat teşkil eylediğinden ve zaten maddenin aslı da bu yolda olduğundan, açıklayıcı bir tadile zaruret duyulmuştur.

Ayrıca «durma kararının» da itirazı kabul kararlar arasına konulması uygun görülmüştür. Zira durma kararı 253 ncü maddede hükümler arasında gösterildiği için hüküm tarifi içindedir. Fakat esas itibariyle «son karar» olmadığından, son karar mahiyetindeki diğer hükümlerden farklıdır. Durma kararı aleyhine başvuru kanun yolunun itiraz olması bu husustaki inceleme- nin hem maddi hem de hukukî bakımdan yani daha geniş bir şekilde kontrolünü sağlar; hem daha yakın bir yerde inceleme yapılması ve daha çabuk bir karara varılmasını mümkün kılar; hem de Yargıtayın işlerini bir derece azaltır.

Bu tadilden faydalanılarak maddeye «elkoyma» terimi ilâve edilmiştir. Zapt yerine Anayasamız «elkoyma» terimini kabul ettiğinden bu terimin kullanılması uygun görülmüştür. Kanundaki «haciz» den maksat koruma tedbiri olan «elkoyma» ise de ilk günden beri haciz kelimesi kanuna girdiği için bu maddede hacizden bahsetmek gerekeceği düşünülmüştür.

Madde 44. — Kanununun 124 nci maddesinin 2 nci fıkrası kaldırılmış olduğundan buna muvazi olarak 299 ncu maddenin 1 nci fıkrasının bir numaralı bendi tadil edilmiş bulunmaktadır.

Memurin Muhakemat Kanununun ve Hâkimler Kanununun gerektiği hallerde suçlunun sıfatı icabı son duruşma Yargıtay daire ve Ceza daireleri Genel Kurulunda yapılırken ilk soruşturma da Yargıtay üyeleri ve daire başkanları tarafından yürütülmektedir. Bu hallerde Yargıtay üyesi veya daire başkanının sorgu hâkimi sıfatı ve yetkisi ile verdiği kararların 297 nci madde mucibiince kabili itiraz olması gerekir.

Bu itirazın tetkik mercii, maddenin diğer hükümlerine paralel olarak, eğer itiraz olunan karar Yargıtay üyesi tarafından verilmiş ise, üyenin bağlı olduğu daire başkanı, eğer daire başkanının Sorgu hâkimi sıfatıyla verdiği karara itiraz olunacak ise, diğer daire başkanı olarak tâyin edilmiştir. İtirazın süratle neticeye bağlanması faydalı olduğundan toplanması güç olan heyetlerin itiraz mercii olarak tâyininden kaçınıldığı gibi esasen bir hâkimlik makamının kararına karşı itiraz mercii olarak diğer bir hâkimlik makamı olması uygundur. Merciiin peşinen tâyin edilmiş olması faydalı bulunduğundan, diğer daire başkanı tâbirinden hangi daire başkanı anlaşılması gerektiği de maddede açıklanmıştır.

Esas mahkeme olarak yargılama yapan Yargıtay Dairesinin verdiği 291 nci maddede sayılmış kararlar da kabili itiraz bulunduğundan bu kararlar aleyhine de diğer ceza dairesine itiraz edilebilmesi uygun görülmüş, itirazın süratle neticelenmesini teminen toplanması güç olan Ceza Genel Kurulunun itiraz mercii olarak tâyininden kaçınılmıştır. Bu sebeplerle 299 ncu maddenin 1 nci fıkrasına 4 numaralı bendin eklenmesi uygun görülmüştür.

Bu değişikliklerden faydalanılarak 299 ncu madde yeniden düzenlenmiştir.

Madde 45. — Savcının tutuklama talebinin reddine itirazı üzerine itirazı, tetkik eden mercii tutuklamaya karar vermesi halinde, bu maddedeki «itiraz üzerine verilen kararlar katîdir» hükmü icabı, tutuklama kararına sanık veya müdafî itiraz edememekte ve bu sebeple mutazzarlı olmaktadır. Mehz Kanun örnek tutulmak suretiyle bu mahzurun telâfisi için 303 ncu maddede gerekli tadilat yapılmıştır.

Madde 46. — 305 nci madde 1936 tarihinden bu yana değiştirilmemiştir. Halbuki Ceza Kanununda zaman zaman yapılan tadillerle aşağı yukarı ceza hadleri o günden bugüne birçok kereler yükseltilmiştir. Bunun yanında paranın değerinde o tarihten bu yana büyük ölçüde değişiklik olmuştur. Kaldığı temyizden geçmeden kesinleşen hükümlerde hata varsa bunun da olaganüstü temyiz yoluyla düzeltilmesi zaten mümkündür.

Bu sebeple temyiz kabiliyeti bulunmayan hükümler yenibaştan tanzim olunmuştur.

Madde 47. — Kanunen temyiz edilmeyecek bir hükmün yanlışlıkla veya suiniyetle temyiz edilmesi halinde, temyiz müddetinin geçirilmiş olmasıyla aynı hukukî neticeye bağlanması muhtelif bakımlardan maksada uygun olacaktır. Temyiz kabiliyeti olmayan bir hükmün fuzulî yere sevk edilmesi Yargıtayın esasen mahmul olan iş hacmini artıracak gibi zaman, emek ve masraf kaybına sebep olmaktadır. Temyiz yolu hükmün kesinleşmesini önlediğinden suiniyetle, temyiz edenin bu niyetinin tahakkukuna yol açılmakta, hiç olmazsa cezanın gecikmesi gibi bir mahzur ortaya çıkmaktadır; kaldı ki, temyiz müddeti geçmiş ise talebi reddedebilen esas mahkemenin hiç temyiz edilemeyen bir hüküm için bu yetkiye sahip olamamasını izah etmek mümkün değildir. Esasen mahkemenin vereceği temyiz talebinin reddine mütedair karara karşı Yargıtaya itiraz etmek mümkün olduğundan temyiz edenin ziyaa uğraması da muhtemel değildir.

Madde 48. — Yargıtayın temyiz tetkikatına başlamadan önce hangi hususları tetkik edeceği de 315 nci maddedeki tadile muvazi olarak gösterilmiştir.

Madde 49. — Hüküm bozulduktan sonra Yargıtayca dâvanın esasına hükmedilebilecek halleri dermiş eden 322 nci maddenin 1 nci fıkrası yenibaştan düzenlenmiştir.

Yürürlükte olan 1 nci fıkranın 1 nci bendinde «tahkikatın tadili»nden yeni durmadan bahsedilmekte, «düşme» sözü geçmemektedir. Bunun da sebebi, mehz kanunda durma ve düşme arasında fark olmaması, daha doğrusu ikisinin de aynı tâbirle ifade edilmesidir. Bizim kanun koyucu düşmeyi son kararlar arasına ilâve edince burada da düşme halini nazara almalı idi. Diğer taraftan durma hali geçici olduğundan, Yargıtayın durma kararı vermesi, islah müessesesini kabuldeki esasa da aykırı olacaktır. Bu sebeple söz konusu bentteki «Tahkikatın tadili» terimi çıkarılmış ve yerine «dâvanın düşmesi» terimi konulmuştur.

Yargıtayın bozmadan sonra dâvanın esasına hüküm vermesi caiz ve lüzumlu görülen diğer hallerde 1 nci fıkranın 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9 numaralı bentlerinde gösterilmiştir. Bunların açık olan mahiyetlerinin böyle bir hükmü gerektireceğinde tereddüt olunmaz.

Madde 50. — 340 nci maddede yapılan değişiklikle iade talebinin yalnız ikinci safhasında verilen ve 338 nci maddede gösterilen kararlara karşı kanun yolu tanımakla iktifa edilmemiş aynı zamanda iade talebinin 1 nci safhasında da verilen ve 336 nci maddede gösterilen kararlar bakımından da kanun yolu tanımakta fayda görülmüştür.

Madde 51. — Suîyete müsteniden muhakemenin iadesi talebinde bulunan mahkûma uygulanacak cezanın artırılması uygun görülmüş ve bu sebeple 342 nci madde tadil edilmiştir.

Madde 52. — Anayasanın 135 nci maddesinde «kesin olarak gerekli kılmak» şartı arandığı için 373 nci madde ona göre değiştirilmiştir.

Madde 53. — 377 nci madde basın hürriyetinin sınırlanmasını düzenliyen Anayasanın 22 nci maddesindeki hükme uydurulmak maksadı ile değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Ayrıca yürürlükteki maddenin 4 nci fıkrasındaki müeyyidede basın gibi çok tesirli bir vasıtaya karşı kifayetsiz görülmüş ve bu bakımdan cezalar artırılmıştır. Ancak, bu artırmalardan sonra «bu karar katidir» şeklindeki ibare kaldırılmış ve bu suretle bu kararlara karşı temyiz yolu açık tutulmuştur.

Madde 54. — Sulh hâkiminin ceza kararnamesi ile ceza tâyin etmesi bugün dünyada ufak tefek suçların cezalandırılmasında gitgide alanı genişliyen bir metottur. Bu bakımdan kanunun 386 nci maddesinin 2 nci fıkrası hükmü değiştirilmek suretiyle sulh hâkiminin ceza kararnamesiyle ceza tâyin etmesi yetkisi genişletilmiştir.

Ek madde 1. — Bu madde ile, temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmak, demokratik hukuk devletini yıkmak, ülkesi ve milletiyle bir bütün olan devleti bölmek, Anayasada nitelikleri belirtilen Cumhuriyeti değiştirmek maksadiyle suç işliyen kişilerin soruşturma ve kovuşturma usulleri hakkında hükümler konulmuştur. Bu hükümlerin sevkinden amaç, bu suçlara ait delillerin en kısa zamanda, usulüne uygun olarak toplanması ve son soruşturmanın yeniden delil toplamak için zaman kaybına sebebiyet verilmeden süratle neticelenmesini sağlamaktır.

Maddenin muhteviyatı açık olduğundan ayrıca bir izahat verilmesine gerek görülmemiştir.

Ek madde 2. — Kanun dışı vücuda getirilen veya kanuna aykırı faaliyetleri yargı mercilerince kapatılan kuruluşlara kanunlarımız değişik isimler vermektedir. Meselâ, Türk Ceza Kanununun 141 ve 163 nci maddelerinde «cemiyet», 158 nci maddesinde «silâhli cemiyet ve çetes», 171 nci maddesinde «gizlice ittifak» Cemiyetler Kanununda «dernek» ve «cemiyet», Siyasi Partiler Kanununda «siyasi parti» ismi altında belirtilmektedir. Tasarı ise bunları «kuruluş» olarak adlandırmaktadır.

Bu teşekküller mahiyetleri icabı kanun dışı faaliyetlerini gizli olarak yapmakta ve üyeleri de sıfatlarını saklamaktadır.

Maddede sayılan eylemler, kişinin, kanun dışı kuruluşlarla olan üyelik ilişkisinin tipik örneklerini teşkil etmektedir. Bunlardan birinin varlığı sabit olduğu takdirde kişinin kuruluş üyesi olduğu kabul edilecektir. Söz gelimi, Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin 5 nci bendi veya 163 nci maddenin ikinci fıkrasında bahsedilen cemiyete yardım eden veya yardım toplayan yahut adına talimat, emir veya demec veren kişi o cemiyetin üyesi sayılacak ve hakkında anılan bent veya fıkradaki ceza uygulanacaktır.

— Şu halde ek ikinci maddede sayılan eylemler kişinin üyeliği hususunda bir nevi kanuni karine teşkil etmektedir. Ancak, bu eylemlerden birini yaptığı sabit olan kişi her türlü sübut vasıtasıyla, eyleme rağmen, kanun dışı kuruluşun üyesi olmadığını ispat etmek hakkına sahiptir. Şu cihetin de açıklanması gerekmektedir ki, bir kişinin üyelik sıfatının dış belirtisi olarak maddede sayılan eylemler haricinde kalan diğer hareketleriyle de o kişinin üyeliği ispat edilebilir.

Bu itibarla maddede sayılan eylemlerden biri sabit olsa bile sanık bu eylemin kendisinin gayrikanunî teşekkülün üyesi olduğuna delâlet edemeyeceğine her türlü beyyine ile ispat edebileceği ve iddia makamı da, sanığın kuruluşun üyesi bulunduğunu, ispat için, maddede sayılan eylemlerin vücudunu ispat mükellefiyeti ile bağlı kalmıyacaktır. Savunma ve iddia yargı mercii önünde delil ikamesi bakımından özgürlüklerini muhafaza etmektedirler.

Ek madde 3. — Ek birinci maddeye konu teşkil eden hazırlık ve son soruşturmada Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkemenin istediği bilgilerin en kısa bir süre içinde verilmesini sağlamak için bu madde konulmuştur. Bilgi yazı ile istenecektir. Bu yazıda bilginin süresi içinde verilmemesinin kanuni sonuçları da açıkça yazılacaktır.

Yazılı bilgi resmî kuruluşlar ve bunların mensuplarından istenebileceği gibi resmî olmayan kuruluş veya kişilerden de talebedilebilecektir.

Yazı ile bilgi istenmesinde istenen bilginin verilmesine kanunî bir mâni varsa, meselâ, bu kanunun 88 nci maddesindeki hal söz konusu ise bu husus süresinde belirtilmek suretiyle cevaplandırılacaktır.

Maddenin son fıkrasında, kaideler olarak, haklarında soruşturma ve kovuşturmaya geçilmesi için yetkili merciden izin ve karar alınması gereken kişiler söz konusu olduğu takdirde de Cumhuriyet savcısının izin veya karar almadan, doğrudan doğruya, soruşturma ve kovuşturmada bulunacağı ifade edilmiştir.

Tasarıya eklenen maddelerin amacına göre, söz konusu olan fıkra hükmünün konulması uygun görülmüştür.

Madde 55. — Hususi kanunlarda mercii gösterilmeyen suçlara ait dâvaların asliye ceza mahkemesinde görülmesi sebebiyle, esasında, sulh mahkemeleri tarafından bakılması gereken basit birtakım suçlar asliye mahkemelerini meşgul etmektedir. Bu duruma son vermek maksadiyle hususi kanunlarda yazılı olan kabahat fiillerine ait bütün dâvaların sulh mahkemelerinde görülmesi için 825 sayılı Ceza Kanununun mevkii meriyete vaz'ına mütaallik Kanununun 29 ncu maddesine bir fıkra eklenmesi uygun görülmüştür.

Madde 56. — Kanunun yürürlük tarihi gösterilmiştir.

Madde 57. — Kanunu yürütecek makam açıklanmıştır.

Adalet Komisyonu Raporu

Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No: 1/616

Karar No: 49

5.5.1972

Yüksek Başkanlığa

Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca, 14.2.1972 tarihinde kararlaştırılan «1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı» Başkanlığınızca, Komisyonumuza tevdi edilmiş olup, Adalet Bakanlığı temsilcisi de hazır bulunduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

Kanun tasarısının gerekçesinde de ifade edildiği üzere, tasarı ile, kaideler hiyerarsisinde en üst mevkiide bulunan Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Ceza Muhakemesi Hukukuna mütaallik hü-

kümleriyle Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun çelişen maddeleri arasında gereken ahengin tesis edildiği ve bilhassa, Adalet ve teminat mefhumları ihlâl edilmeksizin dâvaların süratli olarak yürütülmesi ve neticelenmesini sağlamak amacıyla kanunda gereken değişikliğin yapıldığı, uygulamada aksaklıkları görülen bâzı maddelerin düzeltilmesi ve ayrıca, tasarıya konulan ek maddelerle, temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmak, demokratik hukuk Devletini yıkmak, ülkesi ve milletiyle bir bütün olan devleti bölmek, Anayasada nitelikleri belirtilen Cumhuriyeti yok etmek maksadıyla suç işleyen kişilerin soruşturma ve kovuşturma usulleri hakkında hükümler konulduğu müşahade ve kabul edilmiştir.

Kanun tasarısının Komisyonumuzca yapılan müzakeresi sonucunda :

1. Hâkimin reddi talebine esas olan sebeplerin vârit olmamasından dolayı talebin reddine karar veren mercie uygulanan müeyyidenin aşağı haddi ikiyüz liraya çıkarılmak ve yukarı haddi de bin liraya indirilmek suretiyle tasarının birinci maddesi kabul edilmiştir.

2. Maddî bir hata meticesi olarak dördüncü fıkrada yazılı «hazırlık ve bir soruşturma» ibaresi, «hazırlık ve ilk soruşturma» şeklinde düzeltilmek suretiyle, tanıklıktan ve yeminden sebepsiz çekilme hakkındaki Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 63 nci maddesini yeniden düzenleyen tasarının 9 ncu maddesi 8 nci madde olarak kabul edilmiştir.

3. Maznunun suurunun tetkikine ilişkin Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 74 ncu maddesini yeniden tanzim eden tasarının 13 ncu maddesi 12 nci madde olarak kabul edilmiştir. Ancak, dosyanın en geç bir ay içinde geri gönderileceğine ilişkin dördüncü fıkradaki sürenin az olduğu kabul edilmiş ve bu müddetin üç aya kadar uzatılabileceğinin belirtilmesi uygun görülmüştür.

4. Tutuklunun sorguya çekilmesi hakkındaki Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 108 nci maddesini değiştiren tasarının 16 nci maddesi 15 nci madde olarak kabul edilmekle beraber; Cumhuriyet Saveisinin veya Cumhuriyet Saveisinin bulunmadığı ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Sulh ve Sorgu Hâkiminin yazılı emri olmadıkça zabitanın sanığı 48 saatten fazla tutamayacağına mütaallik son fıkra hükmünün aynı maddenin 5 nci fıkrası ile doğrudan doğruya irtibatlı olduğunu göz önünde tutan Komisyonumuz her iki fıkranın birleştirilmesini uygun görmüştür.

Ayrıca, yukarıda yazılı sebeplerle 5 nci fıkra ile birleştirilen son fıkradaki «meşhut suçlar» ibaresi de madde metninden çıkarılmıştır. Zira, sulh veya sorgu hâkimine verilen yetkinin, suçun meşhut olarak işlenip işlenmemesiyle ilgili olmayıp, önemli olan hususu gecikmesinde sakınca bulunup bulunmaması teşkil etmektedir. Gecikmesinde sakınca varsa bu hüküm uygulanmalıdır.

5. Yukarıdaki (4) numaralı maddede yazılı sebeplere müsteniden, Komisyonumuzca bâzı değişiklikler yapılmak suretiyle, yakalanan kimsenin sorguya çekilmesi hakkındaki Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 128 nci maddesini yeniden düzenleyen tasarının 19 ncu maddesi 18 nci madde olarak kabul edilmiştir.

6. İhzar olunan kişinin derhal ve mümkün olmadığı takdirde yol süresi hariç en geç 48 saat içinde çağırın hâkim önüne çıkarılması esas kaide olmasına göre ihzar olunan sanığın sorguya çekilmesi hakkındaki C. M. U. K. nun 134 ncu maddesini değiştiren tasarının 22 nci maddesine, bu fikri ifade etmek için, «... mümkün olmadığı takdirde...» ibaresi ilâve edilmiş ve 20 nci madde olarak kabul edilmiştir.

7. Sorgu hâkiminin vereceği kararları gösteren Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 191 nci maddesini yeniden düzenleyen tasarının 32 nci maddesi Komisyonumuzun yaptığı değişiklikle 28 nci madde olarak kabul edilmiştir. Komisyonumuzca yapılan değişiklik, ikinci fıkradaki üç günlük sürenin yedi gün olarak tayin ve tespit edilmiş olmasından ibarettir. Bu suretle Cumhuriyet Saveisinin soruşturma evrakını makul bir süre içinde inceleyerek iddianamesini tanzim etme imkânı sağlanmış olmaktadır.

8. Tasarının ek birinci maddesinin birinci bendinde sayılan suçlar arasında, «Anayasada yer alan temel hak ve hürriyetleri,» ortadan kaldırmak da, bulunmaktadır. Anayasada, temel hak ve hürriyetlerin nelerden ibaret olduğu açık olarak gösterilmiştir. Bu itibarla her hangi bir eylemle bu hak ve hürriyetlerden birinin ihlâli, meselâ bir mesken masumiyetini ih-

lâil ve her hangi bir ödürtme yahut müessir fiil, söz konusu birinci bendin şümülüne dahil olacaktır. Halbuki maksat, siyasi veya sosyal bir gaye ile kısmen veya tamamen Anayasasının tanıdığı temel hak ve hürriyetlerin ortadan kaldırılması maksadiyle suç işlenmesidir. Bu hususu ifade etmek için, ek birinci maddenin birinci bendinin ilk cümlesi, «Amayasada yer alan temel hak ve hürriyetleri ideolojik amaçlarla...» şeklinde, değiştirilmiştir.

9. Tasarının 5 nci maddesi ile yeniden düzenlenen Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 31 nci maddesinde yapılan değişiklik «dâvaya duruşma esnasında» ibaresi yerine «son soruşturma safhasında» ibaresinin konulmasından ibarettir.

Esasa müessir bir değişiklik getirmeyen maddenin tasarıdan çıkarılması uygun görülmüştür.

10. Tasarının 23 ve 24 nci maddeleri ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 138 ve 141 nci maddeleri değiştirilmekte ise de yürürlükteki maddelerin yurt gerçeklerine daha uygun ve esasen, kendilerini müdafaa edemeyeceği mefruz şahıslara müdafileri yoksa kendilerine müdafî tayin edilmesinin kaide olduğu ve bu itibarla dâvanın mahiyeti ve sanığın durumunu nazarı itibara alacak olan hâkime müdafî tayin bakımından takdir hakkı tanıyan yürürlükteki 138 ve 141 nci maddelerin aynen muhafazası ve tasarının 23 ve 24 nci maddesinin çıkarılması Komisyonumuzca kararlaştırılmıştır.

11. Tasarının 43 nci maddesiyle yeniden düzenlenen Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 298 nci maddesinde yapılan değişiklik, «mahkemenin tutuklamanın devamına dair kararları» ile «mahkemenin durması» kararlarına itiraz edilebileceği hususundan ibarettir.

Dâvayı gören mahkeme, hâdiseyi, suçun işleniş şeklini ve suçlunun durumunu bilmektedir. Sanığın tahliye talebinin reddi hakkındaki kararının isabetinde tereddüt etmemek iktiza eder. Ayrıca, tutuklamanın devamına dair kararlar aleyhine itiraz yolu açıldığı takdirde bu yol, dosyanın esas mahkeme ile itiraz mercii arasında gidip gelmesi sebebiyle dâvaların uzamasına esaslı bir sebep teşkil edecektir.

Muhakemenin durması kararına gelince; dâvanın esasını halleden kararlardan bulunmaması sebebiyle muhakemenin durması kararının Temyiz kabiliyeti yoksa da, bu karara karşı itiraz yoluna başvurulabileceği Yargıtayın müstakar içtihatları gereğidir.

Bu sebeple 43 nci maddenin reddi ile tasarıdan çıkarılması uygun görülmüştür.

12. Kanun tasarısının 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 21, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, ek madde 2, 4, ve 55, 56, 57 nci maddelerinin tasarıdan çıkarılan maddeler nazarı itibara alınmak ve madde numaraları teşkil ettirilmek suretiyle aynen kabulü Komisyonumuzca uygun görülmüştür.

Yukarda belirtilen değişiklik ve ilâvelerle birlikte tasarının kabul edilmesi komisyonumuzca tutufakla kararlaştırılmıştır.

Kanun tasarısının, 1929 yılından beri yürürlükte bulunan ve şimdiye kadar bâzı küçük değişiklikler yapılmış olan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun tatbikatta aksayan önemli hususlarını değiştirmeye mâtuf olması ve adalette süratin sağlanmasını temin edecek nitelikte bulunması, özellikle, son yılların ortaya çıkardığı toplu suçlar problemine paralel olarak usul kanununda bu nevî suçların yargılama usullerini göstermesi ve Devletimizin içinde bulunduğu fevkalâde halin nedenleri arasında bulunan mevzuatımızdaki bu boşlukların mevcudiyeti ve bunların biran önce giderilmesi gerektiği nedenleri ile bu tasarının öncelik, ivedilik ve gündemde bulunan bütün işlere takdimen görüşülmesi hususu Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Gereği yapılmak üzere işbu rapor Yüksek Başkanlığa saygıyla sunulur.

Adalet Komisyonu
Başkanı Y.

Komisyon Sözcüsü
Sivas
T. Koraltan

Kâtip
Sinop
H. Biçer

Artvin
A. Naci Budak
İmzada bulunamadı.

Bitlis
(Söz hakkım mahfuzdur.
K. Mümtaz Akışık

Erzurum
M. Aytuğ

Erzurum
S. Aras

Gümüşane
M. Karaman

İçel
T. Özgüner
İmzada bulunamadı.

Kırşehir
C. Eroğlu
İmzada bulunamadı

Konya
İ. Baran
İmzada bulunamadı

Konya
Söz hakkım mahfuzdur.
K. İmer

Konya
O. Okay
İmzada bulunamadı

Niğde
M. Ocakçoğlu

Siirt
Söz hakkım mahfuzdur.
M. Nebil Oktay

Tokat
O. Hacıbalıoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 26 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Hâkimin reddi talebine esas olan sebeplerin vârit olmamasından dolayı talebin reddine karar veren merci yüz liradan iki bin liraya kadar hafif para cezasına da hükmeder. Ret talebine esas olan sebebin aksi sabit olduğu hallerde hükmolunacak ceza beşyüz liradan aşağı olamaz.»

MADDE 2. — Aynı kanunun 27 nci maddesinin son fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Hâkimin ret talebinin esassız olduğuna dair son tahkikatta verilecek karar aleyhine ancak hükmü ile birlikte kanun yoluna müracaat olunabilir.»

MADDE 3. — Aynı kanunun 29 ncu maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 29. — Bir hâkim reddini mucip sebepleri bildirerek dâvaya bakmaktan çekinirse ret talebini incelemeye yetkili olan merci, bu çekinmenin yerinde olup olmadığına karar verir.

Bu karar hâkimin işten çekilmesini gerektirdiği ve bu sebeple dâvanın aynı mercide görülmesi imkânsız olduğu takdirde, karar veren merci dâvayı başka hâkime tevdi veya başka mahkemeye nakleder.

Bâzı haller, bir hâkimin hâkimlik görevini yapmaktan memnu olduğu zannını uyandırırca, aynı merci bu hususu kendiliğinden inceliyerek gereken kararı verir.

Bu maddede yazılı hallerde de gecikmesi caiz olmıyan işler hakkında 28 nci madde hükmü uygulanır.»

MADDE 4. — Aynı kanunun 30 ncu maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 30. — Bu fasılda yazılı hükümler zabıt kâtipleri hakkında da uygulanır.

Zabıt kâtibinin reddi veya kendisinin reddini mucip sebepleri bildirerek görevden çekinmesi halinde gereken karar, zabıt kâtibinin yanında çalıştığı hâkim veya mahkeme başkanı tarafından verilir.

Aynı işte zabıt kâtibinin hâkim ile birlikte reddine karar verecek merci, hâkime göre tâyin olunur.»

MADDE 5. — Aynı kanunun 31 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 31. — Son soruşturma safhasında duruşma esnasındaki kararlar iki taraf dinlendikten ve duruşma haricindeki kararlar Cumhuriyet Savcısının yazılı ve sözlü mütalâası alındıktan sonra verilir.»

MADDE 6. — Aynı kanunun 32 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 32. — Bütün hâkimlik ve mahkemelerin her türlü kararları muhalefet şerhleri dâhil gerekçeli olarak yazılır. Kararların suretlerinde muhalefet şerhleri de gösterilir.»

MADDE 7. — Aynı kanunun 45 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 45. — Tanıklar davetiye ile çağırılır. Davet üzerine gelmemenin kanuni neticeleri davetiyede gösterilir.

Tutuklu işlerde mahkeme ve sorgu hâkimleri davetiye tebliğ ettirmeksizin tanıklar için izhar müzekkeresi verebilirler. Şu kadarki, bu müzekkere ile izhar edilenlere mahkeme ve sorgu hâkimliklerince davetiye ile gelen tanıklar hakkındaki muamele tatbik olunur.

Davetiye fiilî hizmette bulunan askerlere buldukları yerlerdeki askerî makamlar vasıtasıyla tebliğ olunur.»

ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 26 ncı maddesinin üçüncü fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir.

«Hâkimin reddi talebine esas olan sebeplerin vârid olmamasından dolayı talebin reddine karar veren merci ikiyüz liradan bin liraya kadar hafif para cezasına da hükmeder. Ret talebine esas olan sebebin aksi sabit olduğu hallerde hükmolunacak ceza beşyüz liradan aşağı olamaz.»

MADDE 2. — Tasarının ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının dördüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının altıncı maddesi 5 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Tasarının yedinci maddesi 6 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Aynı kanunun 46 ncı maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 46. — Usulü dairesinde çağırılıp da mâzeretini bildirmeksizin gelmiyen tanıklar zorla getirilir ve gelmemelerinin sebeb oldukları masraflar ile beraber elli liradan ikiyüz liraya kadar hafif para cezasına mahkûm edilirler.

Mâzereti kabul olunarak yeniden davetiye ile çağırılması tensibolunan tanıklara para cezası ve masraf hükmolunmaz.

Zorla getirilen tanık, evvelce gelmemesini mâzur gösterecek sebepleri sonradan bildirir ve bu mâzeretin doğruluğunu ispat eder delil ve vesikaları gösterirse aleyhine hükmedilmiş olan ceza ve masraflar kaldırılır.

Yukardaki fıkralar hükümlerinin tatbikine istinabe olunan hâkim ve naipiler ile hazırlık ve ilk soruşturma esnasında sulh ve sorgu hâkimleri dahi yetkilidir.

Fiihî hizmette bulunan askerler hakkındaki ihzar müzekkeresi askerî makamlar vasıtasıyla infaz olunur.»

MADDE 9. — Aynı kanunun 63 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 63. — Kanuni bir sebeb olmaksızın tanıklıktan veya yemin etmekten çekinen tanık bundan doğan masraflara ve 46 ncı madde gereğince para cezasına mahkûm olur.

Bundan başka tanıklığa veya yemine zorlamak için; dinleneceği dâva hakkında hüküm verilinceye kadar ve her halde altı ayı geçmemek üzere tanık hapsedilebilir.

Kabahat dâvalarında bu müddet altı haftayı geçemez.

Bu tedbirleri ittihaza, istinabe olunan hâkim ve naipiler ile hazırlık ve bir soruşturma esnasında sulh ve sorgu hâkimleri dahi yetkilidir.

Bir dâvanın görüldüğü sırada bu tedbirler alındıktan ve tatbik olunduktan sonra o dâva veya aynı işe ait diğer bir dâvada tekrar edilmez.»

MADDE 10. — Aynı kanunun 66 ncı maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 66. — Bilirkişinin tâyini ve adedinin tesbiti hâkime aittir.

Hazırlık soruşturmasında, gecikmede sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Savcısı da bu yetkiyi haizdir.

Belli hususlar hakkında rey ve mütalâalarını beyan ile kanun tarafından görevlendirilmiş resmî bilirkişi varsa, hususi sebepler olmadıkça başkası tâyin edilemez.

Tedavi ve muhafazaya hükmolunması veya Ceza Kanununun 47 ncı maddesinin uygulanması bakımından bilirkişi tetkikatı yaptırmaya hâkimler mecburdur. Bilirkişinin, adli tabip yoksa, mütehasıs bir hekim olması şarttır.

Hazırlık soruşturmasında muayeneleri icabeden kimselerin muayeneleri, Cumhuriyet Savcılarının talebi ile yapılır.»

MADDE 11. — Aynı kanunun 67 ncı maddesine aşağıda yazılı olduğu şekilde bir fıkra eklenmiştir :

«Ret talebini işi soruşturmakta veya dâvayı görmekte olan hâkim veya mahkeme inceler. Reddi istiyen taraf ret sebebini ispat ile mükelleftir. Yemin delil olmaz.»

MADDE 12. — Aynı Kanunun 70 ncı maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 70. — Rey vermekle mükellef olduğu ve usulü dairesinde çağırıldığı halde gelmiyen veya gelip de yeminden ve rey ve mütalâa beyanından çekinen bilirkişi bu hareketinin sebebiyet verdiği masrafları ödemekle beraber elli liradan iki yüz liraya kadar hafif para cezasına mahkûm edilir.

Bilirkişi yine gelmez veya vazife ifasından çekinirse para cezası tekrar hükmolunur.»

(Adalet Komisyonunun değiştirişi)

MADDE 7. — Tasarının 8 nci maddesi 7 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Aynı kanunun 63 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 63. — Kanunî bir sebebolmaksızın tanıklıktan veya yemin etmekten çekinen tanık bundan doğan masraflara ve 46 ncı madde gereğince para cezasına mahkûm olur.

Bundan başka tanıklığa veya yemine zorlamak için; dinleneceği dâva hakkında hükmü verilinceye kadar ve her halde 6 ayı geçmemek üzere tanık hapsedilebilir.

Kabahat dâvalarında bu müddet altı haftayı geçemez.

Bu tedbirleri ittihaz, istinabe olunan hâkim ve naipiler ile hazırlık ve ilk soruşturma esnasında sulh ve sorgu hâkimleri dahi yetkilidir.

Bir dâvanın görüldüğü sırada bu tedbirler alındıktan ve tatbik olunduktan sonra o dâvaya veya aynı işe ait diğer bir dâvada tekrar edilmez.»

MADDE 9. — Tasarının 10 ncü maddesi 9 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Tasarının 11 nci maddesi 10 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Tasarının 12 nci maddesi 11 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Aynı kanunun 74 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 74. — Tedavi ve muhafazaya hükmolunması veya Ceza Kanununun 47 nci maddesinin uygulanması bakımından yapılan tetkikte, bilirkişinin teklifi üzerine Cumhuriyet savcısı ve müdafii dinlendikten sonra, sanığın resmî bir müessesede göz altına alınmasına, hazırlık soruşturması sırasında sulh hâkimi, ilk soruşturma sırasında sorgu hâkimi ve son soruşturma sırasında mahkeme tarafından karar verilebilir.

Sanığın müdafii yoksa, yardım için re'sen kendisine bir müdafii tâyin edilir.

Sanık, göz altına alma kararı aleyhine acele itiraz yoluna müracaat edebilir. Bu itiraz, kararın yerine getirilmesini durdurur.

Resmî müessesede gözaltına alma süresi altı haftayı geçemez. Bu sürenin yetmiyeceği anlaşılırsa, resmî müessesenin talebi üzerine, her seferinde altı haftayı geçmemek üzere, ek süreler verilebilir; fakat sürelerin toplamı hiçbir zaman altı ayı geçemez. Sanık resmî müesseseye gönderilirken soruşturma dosyası da yollanır. Dosyanın bütünüyle yollanmasında sakınca gören hâkim, bâzı belgelerin suretlerini gönderebilir. Dosya en geç bir ay içinde geri gönderilir.

Resmî müessesede gözaltına alma süresi ilerde verilecek cezadan ve muhafaza ve tedavi tedbirinin asgari süresinden indirilir.»

MADDE 14. — Aynı Kanununun 106 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 106. — Sanığın tutuklanması hâkim tarafından verilen bir tutuklama müzekkeresi ile olur.

Tutuklama müzekkeresinde, sanığın mümkün olduğu kadar açıkça kim olduğu ve şekli ve aleyhine isnadedilen suç ve tutuklamanın sebebi yazılır.

Tutuklama müzekkeresinin sureti tutma anında tebliğ edilir. Bu mümkün olmadığı takdirde de, tutma sebepleri ve aleyhindeki isnat sanığa hemen yazılı olarak bildirilmekle beraber tevkif evine konulduğunun en geç ertesi günü kendisine tebliğ olunur. Tebliğ, tutuklama müzekkeresinin aslına, bir suretinin sanığa verildiği ve tarihi yazılmak ve sanığın yakalandığı gün gösterilmek ve altı sanık ile tebliğ yapan memur tarafından imzalanmak suretiyle olur ve bu asıl tevkif evi dosyasında saklanır. Bu muamelenin yapıldığı yazılı olan tutuklama müzekkeresinin diğer bir sureti dâva dosyasına konur.

Sanığa, tutuklama müzekkeresinin tebliğinde tutuklama kararına itiraz hakkı olduğu bildirilir.»

MADDE 15. — Aynı kanununun 107 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 107. — Tutuklamanın gayesini ihlâl etmemek şartı ile tutuklanan sanığın yakınlarına ve esası bir alâkası olan diğer kimselere, tutulmasını bildirmesine müsaade olunur. Tutuklanan, isterse bunlara resmen dahi haber verilir.

Tutuklanan sanık hâkim önüne çıkarılınca, durum yakınlarına bu hâkim tarafından verilen bir kararla hemen bildirilir.»

MADDE 16. — Aynı kanununun 108 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 108. — Sanık tutuklama müzekkeresi üzerine tutulduğunda derhal ve nihayet kırksekiz saat içinde yetkili hâkim önüne çıkarılarak sorguya çekilir ve tutmanın devam edip etmiyeceği hakkında bir karar verilir.

Sanığı yetkili hâkim önüne götürmek için gerekli süre bu kırksekiz saatlik süreye dâhil değildir.

Sanığa sorgu sırasında aleyhindeki vaziyet ve hallerden haber verilir.

Sorguya çekme, sanığın kendi lehine meydana koyacağı delillere mâni olmayacak tarzda cereyan etmelidir.

(Adalet Komisyonunun değiştirişi)

MADDE 12. — Aynı kanunun 74 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 74. — Tedavi ve muhafazaya hükmolunması veya Ceza Kanununun 47 nci maddesinin uygulanması bakımından yapılan tetkikte, bilirkişinin teklifi üzerine Cumhuriyet Savcısı ve müdafii dinlendikten sonra, sanığın resmî bir müessesede gözaltına alınmasına, hazırlık soruşturması sırasında sulh hâkimi, ilk soruşturma sırasında sorgu hâkimi ve son soruşturma sırasında mahkeme tarafından karar verilebilir.

Sanığın müdafii yoksa, yardım için re'sen kendisine bir müdafii tâyin edilir.

Sanık, gözaltına alma kararı aleyhine acele itiraz yoluna müracaat edebilir. Bu itiraz kararın yerine getirilmesini durdurur.

Resmî müessesede gözaltına alma süresi altı haftayı geçemez. Bu sürenin yetmiyeceği anlaşırsa, resmî müessesenin talebi üzerine, her seferinde altı haftayı geçmemek üzere, ek süreler verilebilir; fakat sürelerin toplamı hiçbir zaman altı ayı geçemez. Sanık resmî müesseseye gönderilirken soruşturma dosyası da yollanır. Dosyanın bütünü ile yollanmasında sakınca gören hâkim, bâzı belgelerin suretlerini gönderebilir. Dosya en geç bir ay içinde geri gönderilir. Her halükârda bu süre üç ayı geçemez.

Resmî müessesede gözaltına alma süresi ilerde verilecek cezadan ve muhafaza ve tedavi tedbirinin asgari süresinden indirilir.»

MADDE 13. — Tasarının 14 ncü maddesi 13 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Tasarının 15 nci maddesi 14 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Aynı kanunun 108 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 108. — Sanık tutuklama müzekkeresi üzerine tutulduğunda derhal ve nihayet kırksekiz saat içinde yetkili hâkim önüne çıkarılarak sorguya çekilir ve tutmanın devam edip etmiyeceği hakkında bir karar verilir.

Sanığı yetkili hâkim önüne götürmek için gerekli süre bu kırksekiz saatlik süreye dâhil değildir.

Sanığa, sorgu sırasında aleyhindeki vaziyet ve hallerden haber verilir.

Sorguya çekme, sanığın kendi lehine meydana koyacağı delillere mâni olmayacak tarzda cereyan etmelidir.

(Hükümetin teklifi)

Üç veya daha ziyade kişinin bir suçun icrasına iştiraki suretiyle toplu olarak işlenen suçlar-
da; sanık sayısının çokluğu veya sanıkların yahut delillerin durumu veya suçun niteliği sebebiyle
birinci fıkra hükmünün uygulanamaması halinde sanık, soruşturmanın bitiminde ve her halde
yedi gün içinde yetkili hâkim önüne çıkarılır.

Zabıta, Cumhuriyet savcısının veya meşhut suçlarla gecikmesinde sakınca bulunan hallerde
sulh veya sorgu hâkiminin yazılı emri bulunmadıkça sanığı kırksekiz saatten fazla tutamaz.»

MADDE 17. — Aynı kanunun 109 ncu maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 109. — Sanık 108 nci maddede gösterilen süre içinde yetkili hâkim önüne çıkarılmaz-
sa aynı süre içinde tutulma yerine en yakın sulh hâkimi önüne çıkarılır.

Sorguya çekilmede tutuklama müzekkeresinin geri alındığı veya tutulan kimsenin tutuklama
müzekkeresinde yazılan şahıs olmadığı anlaşılırsa sanık hemen salıverilir.»

MADDE 18. — Aynı kanunun 124 ncü maddesinin ikinci fıkrası kaldırılmıştır.

MADDE 19. — Aynı kanunun 128 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 128. — Yakalanan şahıs bırakılmazsa lüzumsuz veya muhik olmıyan bir gecikmeye
meydan vermiyecek surette ve yakalanma yerine en yakın sulh hâkimine gönderilmesi için gerekli
süre hariç en geç kırksekiz saat içinde bu sulh hâkimi önüne çıkarılır ve sorguya çekilir.

Üç veya daha ziyade kişinin bir suçun icrasına iştiraki suretiyle toplu olarak işlenen suçlar-
da; sanık sayısının çokluğu veya sanıkların yahut delillerin durumu veya suçun niteliği sebe-
biyle birinci fıkra hükmünün uygulanamaması halinde sanık, soruşturmanın bitiminde ve her
halde yedi gün içinde sulh hâkimi önüne çıkarılır.

Zabıta, Cumhuriyet Savcısının veya meşhut suçlarla tehirinde zarar umulan hallerde sulh
veya sorgu hâkiminin yazılı emri bulunmadıkça yakaladığı şahsı kırksekiz saatten fazla tutamaz.

Sulh hâkimi yakalamayı gerektiren bir hal görmez veya yakalama sebepleri ortadan kalk-
mış bulunursa yakalanan şahsın bırakılmasını emreder.

Aksi halde vereceği tutuklama müzekkeresi hakkında 126 ncı madde hükmü uygulanır»

MADDE 20. — Aynı kanunun 129 ncu maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiş-
tir :

«Madde 129. — Yakalanan şahıs aleyhine kamu dâvası açılmış ise, bu şahıs 128 nci maddede
yazılı süre içinde veya önce sulh hâkimi önüne götürülmüş ise hâkimin kararı ile yetkili mah-
kemeye veya sorgu hâkimine götürülür ve sorguya çekilir.

Mahkeme veya sorgu hâkimi sorguyu mütaakıp getirilen şahsın ya salıverilmesine veya tu-
tuklanmasına karar verir.»

MADDE 21. — Aynı kanunun 133 ncü maddesine aşağıda yazılı olduğu şekilde bir fıkra
eklenmiştir :

«İhzar müzekkeresinin bir sureti sanığa verilir.»

MADDE 22. — Aynı kanunun 134 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 134. — İhzar müzekkeresi ile çağrılan şahıs derhal ve yol süresi hariç en geç kırksekiz
saat içinde çağırılan hâkimin önüne götürülür ve sorguya çekilir.

İhzar, getirme için muhik görülecek bir zamanda başlar ve hâkim tarafından sorguya çe-
kilmenin sonuna kadar devam eder.»

MADDE 23. — Aynı kanunun 138 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 138. — On sekiz yaşını bitirmemiş olan veya sağır veya dilsiz yahut kendini müda-
faa edemeyecek derecede beden veya akılca malul bulunan sanığın bir müdafii olmaz ve mahke-

(Adalet Komisyonunun değiştirilişi)

Üç veya daha ziyade kişinin bir suçun icrasına iştiraki suretile toplu olarak işlenen suçlar-
da; sanık sayısının çokluğu veya sanıkların yahut delillerin durumu veya suçun niteliği sebebiyle
birinci fıkra hükmünün uygulanamaması halinde sanık, soruşturmanın bitiminde ve her halde yedi
gün içinde yetkili hâkim önüne çıkarılır; ancak, zabıta, Cumhuriyet Savcısının veya geçikmesinde
sakınca bulunan hallerde sulh veya sorgu hâkiminin yazılı emri bulunmadıkça sanığı kırksekiz
saatten fazla tutamaz.»

MADDE 16. — Tasarının 17 nci maddesi 16 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Tasarının 18 nci maddesi 17 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Aynı kanunun 128 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiş-
tir.

«Madde 128. — Yakalanan şahıs bırakılmazsa lüzumsuz veya muhik olmayan bir geçikmeye mey-
dan vermeyecek surette ve yakalanma yerine en yakın sulh hâkimine gönderilmesi için gerekli
süre hariç en geç kırksekiz saat içinde bu sulh hâkimi önüne çıkarılır ve sorguya çekilir.

Üç veya daha ziyade kişinin bir suçun icrasına iştiraki suretiyle toplu olarak işlenen suçlar-
da; sanık sayısının çokluğu veya sanıkların yahut delillerin durumu veya suçun niteliği sebebiyle
birinci fıkra hükmünün uygulanamaması halinde sanık, soruşturmanın bitiminde ve her halde yedi
gün içinde sulh hâkimi önüne çıkarılır; ancak zabıta, Cumhuriyet Savcısının veya tehirinde za-
rar bulunan hallerde sulh veya sorgu hâkiminin yazılı emri bulunmadıkça sanığı kırksekiz saat-
ten fazla tutamaz.

Sulh hâkimi yakalamayı gerektiren bir hal görmez veya yakalama sebepleri ortadan kalk-
mış bulunursa yakalanan şahısın bırakılmasını emreder.

Aksi halde vereceği tutuklama müzekkeresi hakkında 126 ncı madde hükmü uygulanır.»

MADDE 19. — Tasarının 21 nci maddesi 19 neu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Aynı kanunun 134 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 134. — İhzar müzekkeresi ile çağrılan şahıs derhal, mümkün olmadığı takdir de yol
süresi hariç en geç kırksekiz saat içinde çağırana hâkimin önüne götürülür ve sorguya çekilir.

İhzar, getirme için muhik görülecek bir zamanda başlar ve hâkim tarafından sorguya çekilme-
nin sonuna kadar devam eder.»

(Hükümetin teklifi)

menin bulunduğu yerde vekâlet ifasına yetkili kimseler de bulunursa mahkeme veya acele halde başkan tarafından kendisine bir müdafî tâyin olunur.»

MADDE 24. — Aynı kanunun 141 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«138 nci madde hükmüne göre tâyin olunan müdafî duruşmada hazır bulunmaz veya vaktisiz olarak duruşmadan çekilir veya vazifesini ifadan kaçınırsa mahkeme veya başkan sanığa derhal yeni bir müdafî tâyin eder. Bu takdirde mahkeme duruşmanın talikine de karar verebilir.»

MADDE 25. — Aynı kanunun 158 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :
«Madde 158. — Meşhut suçlarla geçikmesinde zarar umulan hallerde sulh hâkimi veya sorğu hâkimi, tutuklama dâhil bütün soruşturma muamelelerini resen yapmak yetkisini haizdir. Cumhuriyet Savcıları da tutuklamadan başka yukarıda yazılı muameleleri yapabilirler.»

MADDE 26. — Aynı kanunun 171 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :
«Madde 171. — Cürümlerde Cumhuriyet Savcısı lüzum görürse, talebi üzerine ilk soruşturma yapılır.

Suçun önemi, dağınkıllığı ve delillerin korunup toplanması hâkim tarafından soruşturma yapılmasını gerekli kıyorsa Cumhuriyet Savcısı ilk soruşturmanın yapılmasını ister.

İrtibat dolayısıyla yüksek görevli mahkemeye ait dâvalarla birleştirilmesi hali ayırık olmak üzere sulh mahkemelerinin göreceği işlerde ilk soruşturma yapılmaz.

Hazırlık soruşturması 158 nci maddeye göre yapılmış ise ilk soruşturma, hazırlık soruşturmasının noksanını tamamlama suretiyle yapılır»

MADDE 27. — Aynı kanunun 173 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :
«Madde 173. — Sorgu hâkimi bu talepnameyi görev veya yetkisizlik, kamu dâvasının kabule şayan olmaması veya işin ilk soruşturmaya tabi cinsten bulunmaması yahut fiilin cezayı müstelzim olmaması sebeplerinden birine dayanarak reddedebilir.

«Karar verilmeden önce sanık dinlenebilir.»

MADDE 28. — Aynı kanunun 175 nci maddesinin 1 nci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Sanık, 173 ncü maddenin ikinci ve 174 ncü maddenin birinci fıkrasında yazılı hallerde görev veya yetkisizlik hakkındaki talebini reddeden sorgu hâkiminin veya asliye mahkemesi başkan veya hâkiminin kararı aleyhine acele itiraz yoluna müracaat edebilir.»

MADDE 29. — Aynı kanunun 176 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :
«Madde 176. — İlk soruşturmanın açılması hakkındaki talebinin reddine dair sorgu hâkimi tarafından verilen karar aleyhine Cumhuriyet Savcısı acele itiraz yoluna müracaat edebilir.»

MADDE 30. — Aynı kanunun 183 ncü maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :
«Madde 183. — İlk soruşturma, sanık hakkında son soruşturmanın açılmasına veya muhakemenin menine yahut kamu dâvasının düşmesine karar verilmeye yetecek bir derecede bütün delillerin toplanmasını ve elde edilmesini gerektirir.

Muhakemeden önce kayıbdan korkulan veya sanığın müdafaasını hazırlamak için tespiti zaruri olan delillerin her halde toplanması lâzımdır.»

MADDE 31. — Aynı kanunun 188 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :
«Madde 188. — Birlikçi iştiraki ile bir keşif veya muayeneye lüzum görülürse, sanık duruşma sırasında getirtmek arzusunda bulunduğu birlikçisinin de bu muamelenin yapılacağı güne da-

(Adalet Komisyonunun değiştirişi)

MADDE 21. — Tasarının 25 nci maddesi 21 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Tasarının 26 nci maddesi 22 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 23. — Tasarının 27 nci maddesi 23 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Tasarının 28 nci maddesi 24 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 25. — Tasarının 29 ncu maddesi 25 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Tasarının 30 ncu maddesi 26 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Tasarının 31 nci maddesi 27 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

vet edilmesini istiyebilir. Bu isteğinin hâkim tarafından reddi halinde sanık, bilirkişiyi kendiliğinden davet ettirebilir.

Sanığın seçtiği bilirkişi hâkimin tâyin ettiği bilirkişinin işine engel olmamak kaydıyla keşif ve muayene ve soruşturma işlerine iştirak ettirilir.

Sanığın seçtiği bilirkişinin keşif veya muayene sırasında ileri sürüldüğü isteklerinin kabul edilmemesi halinde ret kararı gerekçeli olarak tutanağa geçirilir.»

MADDE 32. — Aynı kanunun 191 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 191. — İlk soruşturma yapılan işlerde son soruşturmanın açılmasına, sanığın muhakemesinin men'ine, kamu dâvasının düşmesine veya son soruşturmanın geçici olarak durmasına karar vermek yetkisi sorgu hâkimindedir.

Cumhuriyet Savcısı soruşturma evrakını iddiası ile birlikte en geç üç gün içinde sorgu hâkimine geri verir.

Son soruşturmanın açılması talebi iddianame ile olur.»

MADDE 33. — Aynı kanunun 194 ncü maddesinin son fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Sanık, bu karar aleyhine kanun yoluna gidemez.»

MADDE 34. — Aynı kanunun 197 nci maddesine aşağıda yazılı olduğu şekilde iki fıkra eklenmiştir :

«Kamu dâvasının düşmesini gerektiren kanuni sebepler varsa sorgu hâkimi bu sebepleri ve kanuni mesnetlerini yazarak dâvanın düşmesine karar verir.

Muhakemenin men'i ve kamu dâvasının düşmesi kararları sanığa tebliğ edilir.

MADDE 35. — Aynı kanunun 202 nci maddesinin ilk fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Sorgu hâkimi görevli ve yetkili mahkeme huzurunda son soruşturmanın açılmasına karar verebilir.»

MADDE 36. — Aynı kanunun 203 ncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Muhakemenin men'ine, âmme dâvasının düşmesine, soruşturmanın geçici olarak durmasına veya dâvanın iddianamede gösterilen mahkemeden daha aşağı görevli bir mahkemeye verilmesine dair sorgu hâkimi tarafından verilen karar aleyhine Cumhuriyet Savcısı acele itiraz yoluna müracaat edebilir.»

MADDE 37. — Aynı kanunun 210 ncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Bu mehle riayet edilmemiş ise, ilk soruşturma yapılmış olan işlerde son soruşturmanın açılmasına dair olan kararın ve yapılmamış olan işlerde iddianamenin okunmasından önce sanık duruşmanın talikini istiyebilir.»

MADDE 38. — Aynı kanunun 226 ncı maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 226. — Sanık veya vekâletnamesinde sarahat bulunması halinde müdafî isterse, mahkeme sanığı duruşmada hazır bulunma mecburiyetinden vâreste tutabilir.

Ağır cezalı suçların madasında sanık daha önce sulh veya sorgu hâkimi tarafından sorguya çekilmemiş ise, dâvaya esas olan olaylar üzerine istinabe suretiyle sorguya çekilir.

Ağır cezalı suçlarda, sanık daha önce sulh veya sorgu hâkimi tarafından sorguya çekilmiş olsa bile, dâvaya esas olan olaylar üzerine istinabe suretiyle sorguya çekilir.

(Adalet Komisyonunun değiştirişi)

MADDE 28. — Aynı Kanunun 191 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 191. — ilk soruşturma yapılan işlerde son soruşturmanın açılmasına, sanığın muhake-
mesinin men'ine, kamu dâvasının duişmesine veya son soruşturmanın geçici olarak durmasına karar
vermek yetkisi sorgu hâkiminindir.

Cumhuriyet Savcısı soruşturma evrakını iddiası ile birlikte en geç yedi gün içinde sorgu hâ-
kimine geri verir.

Son soruşturmanın açılması talebi iddianameyle olur.»

MADDE 29. — Tasarının 33 nc maddesi 29 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 30. — Tasarının 34 nc maddesi 30 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 31. — Tasarının 35 nci maddesi 31 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 32. — Tasarının 36 nc maddesi 32 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Tasarının 37 nci maddesi 33 nc madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Tasarının 38 nci maddesi 34 nc madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Duruşmadan vâreste tutulmasını talebetmese bile, dâvanın görüldüğü yer mahkemesinin yargı çevresi dışında başka bir suçtan tutuklu veya cezası infaz edilmekte olan sanığın sorgusu bulunduğu yerdeki mahkeme aracılığı ile yaptırılabilir.

Sorgu için tayin olunan gün, Cumhuriyet Savcısı ile müdafie bildirilir. Bunların sorgu sırasında hazır bulunması zorunlu değildir.

Sorgu tutanağı duruşmada okunur.»

MADDE 39. — Aynı kanunun 227 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

«Madde 227. — Sanık, hazır bulunmaksızın yapılabilecek bütün duruşmalara müdafii görevini selâhiyeti vardır.»

MADDE 40. — Aynı kanunun 238 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 238. — Delillerin ikamesi, davet edilen bütün tanıkların ve bilirkişinin dinlenmesi ve sair sübut vasıtalarının iradedilmesi demektir.

İkamesi istenilen her hangi bir delil aşağıda yazılı hallerde reddolunabilir.

- a) Delil ikamesi kanun hükümleri mucibince caiz değilse,
- b) Delilin belli açık bir hususa taallûku itibariyle ikamesi lüzumsuz ise,
- c) Delil ile ispat edilmek istenilen vakıanın karara tesiri yoksa veya sanık lehine evvelce sabit olmuş bir duruma ilişkin olursa,
- d) Delil hiçbir suretle maksada elverişli değilse,
- e) Delilin elde edilmesi imkânı yoksa,
- f) Delil ikamesi talebi işi uzatmak maksadiyle yapılmış ise,
- g) Sanığın beraatini ispat edecek önemli bir iddia ileri sürülüp de bu iddiada bildirilen vakıa, gerçek olarak kabul edilebilecek mahiyette ise,

Bu hüküm, ilk olarak duruşma celsesinde veya 212 nci madde mucibince duruşma hazırlığında veya hâkim soruşturmasında davet olunup dinlenmeleri istenilen tanıklar ve bilirkişiler hakkında ve diğer sübut vasıtalarının iradı halinde de uygulanır.

Cumhuriyet Savcısı ile sanık ve varsa müdahil müştereken talebederlerse mahkeme şu veya bu delilden vazgeçebilir.

Müdâhil, yalnız şahsi hakları ispat için gösterdiği delilden, başkalarının uygun beyanlarına hacet olmadan, her zaman vazgeçebilir.

Kabahata taallûk eden veya şahsi dâva üzerine görülen işlerde mahkeme dâvaya ve feragate ve evvelce verilen kararlara bağlı olmayarak delillerin ne hudut dâhilinde ikâme edileceğini tayin eder.»

MADDE 41. — Aynı kanunun 253 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 253. — Duruşmanın sona erdiği tefhim olunduktan sonra hüküm verilir.

Sanığın beraatine veya mahkûmiyetine, dâvanın reddine veya düşmesine ve muhakemenin durmasına dair kararlar hükümdür.

Aynı konuda, aynı sanık için evvelce verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dâva var ise dâvanın reddine karar verilir.

Kovuşturmanın ve dolayısıyla muhakemenin yapılması şarta bağlı tutulmuş olup da şartın gerçekleşmediği anlaşılırsa, gerçekleşmesini beklemek üzere, muhakemenin durmasına karar verilir.

Ceza Kanununun birinci kitabının dokuzuncu babında dâvanın düşmesi sebebi olarak gösterilen haller varsa veya muhakeme şartının gerçekleşmeyeceği anlaşılırsa dâvanın düşmesine karar verilir.

Derhal beraet kararı verilebilecek hallerde durma veya düşme kararı verilemez.»

(Adalet Komisyonunun değiştirişi)

MADDE 35. — Tasarının 39 ncu maddesi 35 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 36. — Tasarının 40 nci maddesi 36 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 37. — Tasarının 41 nci maddesi 37 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 42. — Aynı kanunun 258 nci maddesine aşağıda yazılı olduğu şekilde bir fıkra eklenmiştir :

«Yukardaki fıkralarda yazılı bildirmeler varsa müdafiyeye yapılır. Müdafî sanığa tanınan haklardan onun gibi faydalanır.»

MADDE 43. — Aynı kanunun 298 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Tutuklamaya veya tutuklamanın devamına dair kararlarla elkoymaya, hacze, muhakemenin durmasına ve üçüncü şahıslara taallük eden kararlar bu hükümden müstesnadır.»

MADDE 44. — Aynı kanunun 299 ncu maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 299. — İtirazı incelemeye yetkili merciler aşağıda gösterilmiştir.

1. Sorğu hâkimlerinin kararları aleyhine yapılan itirazlar mensubolduğu asliye mahkemesi başkan veya hâkimi tarafından incelenir.

2. Sulh hâkiminin kararlarına karşı yapılan itirazların incelenmesi yargı çevresi içinde buldukları asliye mahkemesi başkan veya hâkimine aittir.

Sulh işleri asliye hâkimi tarafından görülüyorsa itirazı incelemeye yetkisi ağır ceza işlerini gören mahkeme başkanınıdır. Sulh işleri asliye mahkemesi üye veya üye yardımcılardan biri tarafından görülüyorsa itirazı incelemeye o mahkemenin başkanı yetkilidir.

3. Mahkeme naibi ve istinabe olunan hâkim kararları aleyhine yapılacak itirazların incelenmesi, mensuboldukları asliye veya ağır ceza mahkemesinin hâkim veya başkanı ve asliye mahkemesi hâkim ve başkanı tarafından verilen kararlar aleyhindeki itirazların incelenmesi yargı çevresinde buldukları ağır ceza işlerini gören mahkemeye ve bu mahkeme ile başkanı tarafından verilen kararlar hakkındaki itirazların incelenmesi ise, yine ağır ceza işlerini gören en yakın mahkemeye aittir.

4. Yargıtay dairelerinin esas mahkeme sıfatı ile baktıkları dâvalardaki ilk ve son duruşmalarda itirazları :

A) Yargıtay üyesinin kararı aleyhine mensuboldukları daire başkanı,

B) Yargıtay daire başkanının kararı aleyhine diğer daire başkanı,

C) Yargıtay dairesinin kararı aleyhine diğer daire tetkik eder. Diğer daireden maksat sayı itibarıyla takibeden ceza dairesidir. Sonuncu daire bahis konusu ise birinci dairedir.

Karar aleyhine yapılan itiraz, kararı veren makama verilecek bir dilekçe veya o hususta bir tutanak yazılmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyan ile olur. Tutanak beyanını ve imzayı mahkeme başkanı veya hâkim tasdik eder.

Acele hallerde itiraz, incelemeyi yapacak makama da arz olunabilir.

Kararına itiraz olunan makam, itirazı vârit görürse o kararı düzeltir. Aksi takdirde hemen ve nihayet üç gün içinde itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir.»

MADDE 45. — Aynı kanunun 303 ncu maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 303. — İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. Ancak, merci sanığın tutuklanması karar verirse, acele itiraz yoluna gidilebilir.»

MADDE 46. — Aynı kanunun 305 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci ve iki numaralı bentleri aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«1. Beşyüz liraya kadar (beşyüz lira dâhil) hafif para cezalarına dair olan hükümler,

«2. Yukarı haddi bin lirayı geçmeyen para cezasını müstelzim suçlardan dolayı verilen beraet hükümleri,»

MADDE 47. — Aynı kanunun 315 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

(Adalet Komisyonunun değiştirilişi)

MADDE 38. — Tasarının 42 nci maddesi 38 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 39. — Tasarının 44 ncü maddesi 39 madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 40. — Tasarının 45 nci maddesi 40 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 41. — Tasarının 46 ncı maddesi 41 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 42. — Tasarının 47 nci maddesi 42 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

«Temyiz isteği kanunî sürenin geçmesinden sonra yapılmış veya süresi içinde temyiz şartlarından olan para depo edilmemiş ise veya temyiz edilemeyecek bir hüküm temyiz edilmiş ise veya temyiz edenin buna hakkı yoksa, hükmü temyiz olunan mahkeme bir karar ile kabule şayan olmamasından dolayı temyiz dilekçesini reddeder.»

MADDE 48. — Aynı kanunun 317 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Yargıtay, temyiz dilekçesinin veya depo parasının süresinde verilmediğini, hükmün temyiz edilmez olduğunu, temyiz edenin buna hakkı olmadığını görürse, temyiz isteğini reddeder, görmezse tetkikatını yapar.»

MADDE 49. — Aynı kanunun 322 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Hükme esas olarak tesbit edilen vakıalara tatbikinde kanuna muhalefet edilmesinden dolayı o hüküm bozulmuş ise Yargıtay aşağıda yazılı olan hallerde kendisi dâvanın esasına hükmeder.

1. Vakıaman daha ziyade aydınlanması gerekmeyen beraete veya dâvanın düşmesine yahut aşağı - yukarı haddi olmayan sabit bir cezaya hükmolunması icabederse,

2. Yargıtay, Başsavcılığının iddiasına uygun olarak suçluya kanunda yazılı cezanın en aşağı derecesini uygulamayı uygun görürse,

3. Mahkemece sabit görülen suçun unsurları ve vasfı ve cezası hükmüyle doğru gösterilmiş olduğu halde sadece kanunun madde numarası yanlış yazılmış ise,

4. Hükümden sonra yürürlüğe giren kanun suçun cezasını azaltmış ve mahkemece suçluya ceza tayininde artırma sebebi kabul edilmemiş veya yeni bir kanun ile fiil suç sayılmamış olmaktan dolayı birinci halde daha az bir cezanın hükmü ve ikinci halde hiç ceza hükmolunmaması gerekirse,

5. Açıkça tesbit edilmiş olan suçlunun doğru ve suç tarihlerine göre ceza tayininde gerekli indirim yapılmamış veya yanlış olarak indirim yapılmış ise,

6. Artırma veya indirim sonu ceza müddeti veya miktarını tayinde maddî hata yapılmış ise,

7. Hükm edilmiş olan ceza yerine Ceza Kanununun 29 ncu maddesince adli tevbih kararı verilmesi icabederse,

8. Ceza Kanununun 29 ncu maddesindeki tertibin gözetilmemesi yüzünden eksik veya fazla ceza verilmiş ise,

9. Harclar Kanununun hükümlerine aykırılık yapılmışsa,»

MADDE 50. — Aynı kanunun 340 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 340. — 336 ve 338 nci maddeler gereğince verilen kararlara karşı acele itiraz yoluna gidilebilir.»

MADDE 51. — Aynı kanunun 342 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 342. — Muhakemenin iadesi talebinde bulunan mahkûm haksız çıkar ve talebi sufiyete müstenit bulunursa ilkiyüz elli liradan ikibin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.»

MADDE 52. — Aynı kanunun 373 ncu maddesinin birinci fıkrası aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Duruşma herkeze açıktır. Ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde duruşmanın bir kısmının veya tamamının gizli olmasına mahkeme karar verebilir.»

MADDE 53. — Aynı kanunun 377 nci maddesi aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 377. — Gizli yapılan duruşmalarda mahkeme, bâzı kimselerin hazır bulunmasına müsaade edebilir. Bu halde başkan, bunlara duruşmanın gizli olmasını gerektiren keyfiyetlerin açıklanmamasına tembih eder.

MADDE 43. — Tasarının 48 nci maddesi 43 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 44. — Tasarının 49 ncu maddesi 44 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 45. — Tasarının 50 nci maddesi 45 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 46. — Tasarının 51 nci maddesi 46 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 47. — Tasarının 52 nci maddesi 47 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 48. — Tasarının 53 ncü maddesi 48 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Gizli yapılan duruşmalarda icra kılınan muhakemenin yayımı yasaktır.

Açık duruşmalarda cereyan eden muhakeme milli güvenliğe veya genel ahlâka veya kişilerin haysiyet, şeref ve haklarına dokunacak veya suç işlemeye kışkırtacak mahiyette ise mahkeme bunları önlemek amacı ile ve bu amacın gerektirdiği ölçüde muhakemenin kısmen veya tamamen yayımlanmasını yasaklar ve kararını açık olarak tefhim eder.

Açık ve gizli muhakemeleri yasağa aykırı olarak yayımlayanlar beşbin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılır.

Bu madde hükmü hukuk muhakeme usullerinde dahi caridir.»

MADDE 54. — Aynı kanunun 386 ncı maddesinin ikinci fıkrası hükmü aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiştir :

«Bu ceza kararnamesi ile ancak hafif para cezasına veya nihayet üç aya kadar hafif hapis veya bir meslek ve sanatın icrasının tatiline veya müsadereye yahut bunlardan birkaçına veya hepsine hüküm verilebilir.»

EK MADDE 1. — 1. Anayasada yer alan temel hak ve hürriyetleri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü veya dil, ırk, sınıf, din ve mezhep ayrılığına dayanılarak nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyeti ortadan kaldırmak maksadiyle işlenen suçlarla, bunlara murtabit suçları;

2. Türk Ceza Kanununun 179, 180, birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ayırık olmak üzere 188, 201, 254, 255, 256, 257 ve 264 ncü maddelerinde veya 6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkındaki Kanunun değişik 12 nci yahut aynı kanunun ek maddesinin 1 nci bendinde yazılı suçları;

İşliyenler hakkında yapılacak soruşturma ve kovuşturmalar, 3005 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin (A) bendindeki mahal ve aynı kanunun 4 ncü maddesinde yazılı zaman kayıtlarına bakılmaksızın, bahis konusu kanun hükümlerine göre yapılır.

Bu suçlardan dolayı ilk soruşturma yapılmaz.

Askerî mahkemelerin yetkisi saklıdır.

EK MADDE 2. — Kanun dışı vücuda getirilen veya kanuna aykırı faaliyetleri sebebiyle yargı mercilerince kapatılan dernek veya siyasi parti gibi kuruluşlara üye olunması suç sayılan hallerde bu nitelikteki bir kuruluşun;

1. Bir görevlisi gibi hareket eden,

2. Adına bir emir veren veya, tavsiyede bulunan veya bildiri çıkaran veya demeç veren yahut haber taşıyan,

3. Yararına her hangi bir kimseye aidat veya diğer bir nam altında yardım eden veya yardım taahhüdünde bulunan,

4. Yardım veya yardım taahhüdü toplıyan,

5. Bir komitesi, kolu veya hücresinin birkaç toplantısına katılan veya orada hazır olan,

Kimse, aksini ispat edemedikçe, o kurulum üyesi sayılır.

EK MADDE 3. — Ek birinci maddede gösterilen suçların hazırlık soruşturması bizzat Cumhuriyet Savcıları veya yardımcıları veya bunların bulunmadıkları hallerde Sulh Hâkimi tarafından yapılır.

Bu suçların son soruşturmasının yapılacağı yerde bu dâvalara bakacak derecedeki mahkemenin birden fazla olması halinde, görevli mahkemeyi, 469 sayılı Mahkeme Mehakimîn Teşkilâtına ait Ahkâmı Muaddil Kanununun 2 nci maddesi gereğince Adalet Bakanlığı tâyin eder.

EK MADDE 4. — Ek birinci maddede gösterilen suçların soruşturma veya kovuşturulması sırasında Cumhuriyet Savcısı veya yardımcıları veya hâkim, yahut mahkeme tarafından yazılı olarak istenilen bilgilere yedi gün içinde cevap verilmesi zorunludur.

MADDE 49. — Tasarının 54 nci maddesi 49 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 1. — 1) Anayasa'da yer alan temel hak ve hürriyetleri ideolojik amaçlarla, Devletin Ülkesi ve Milletiyle bölünmez bütünlüğünü veya dil, ırk, sınır, din ve mezhep ayrılığına dayanılarak nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyeti ortadan kaldırmak maksadiyle işlenen suçlarla, bunlara murtabit suçları;

2. Türk Ceza Kanununun 179, 180, birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ayrı olmak üzere 188, 201, 254, 255, 256, 257 ve 264 nci maddelerinde veya 6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar Hakkındaki Kanunun değişik 12 nci yahut aynı kanunun ek maddesinin, birinci bendinde yazılı suçları;

İşliyenler hakkında yapılacak soruşturma ve kovuşturmalar, 3005 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin (A) bendindeki mahal ve aynı Kanunun 4 nci maddesinde yazılı zaman kayıtlarına bakılmaksızın, bahis konusu kanun hükümlerine göre yapılır.

Bu suçlardan dolayı ilk soruşturma yapılmaz.

Askerî Mahkemelerin yetkisi saklıdır.»

EK MADDE 2. — Aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 3. — Ek 1 nci maddede gösterilen suçların hazırlık soruşturması bizzat Cumhuriyet Savcıları veya yardımcıları veya bunların bulunmadıkları hallerde Sulh veya Sorgu Hâkimi tarafından yapılır.

Bu suçların son soruşturmasının yapılacağı yerde bu dâvalara bakacak derecedeki mahkemenin birden fazla olması halinde, görevli mahkemeyi, 469 sayılı «Mehâkimin Teşkilâtına ait Ahkâmı Muaddil Kanunun» 2 nci maddesi gereğince Adalet Bakanlığı tâyin eder.

EK MADDE 4. — Aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Eğer bu süre içinde istenen bilginin verilmesi imkânsız ise sebebi ve en geç hangi tarihte cevap verilebileceği bildirilir.

Bilgi istenen yazıda, yukarıdaki fıkralar hükmü ile buna aykırı hareket etmenin kanuni sonuçları yazılır.

Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine aykırı hareket eden kimse, üç aydan altı aya kadar hapis ve beşyüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Bu maddede yazılı suç, haklarında kamu dâvasının açılması, izin veya karar alınmasına bağlı bulunan kişiler işlediği takdirde de umumi hükümler dairesinde de işlem yapılır.

Yasama dokunulmazlığı saklıdır.

MADDE 55. — 825 sayılı Ceza Kanununun mevkii meriyete vaz'ına mütaallik Kanunun 29 ncu maddesine aşağıdaki fıkra ilâve edilmiştir :

«Hususi kanunlarda yazılı olan kabahat fiillerine ait dâvalar sulh mahkemelerinde görülür.»

MADDE 56. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 57. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

14 . 2 . 1972

Başbakan <i>N. Erim</i>	Devlet Bakanı <i>D. Kıtaph</i>	Devlet Bakanı <i>A. İ. Göğüş</i>	Devlet Bakanı <i>İ. Karaöz</i>
Devlet Bakanı <i>İ. Öztrak</i>	Adalet Bakanı <i>S. Bilge</i>	Millî Savunma Bakanı <i>F. Melen</i>	İçişleri Bakanı <i>F. Kubat</i>
Dışişleri Bakanı V. <i>S. Bilge</i>	Maliye Bakanı <i>S. N. Ergin</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>İ. Arar</i>	Bayındırlık Bakanı <i>M. Öztekin</i>
Ticaret Bakanı <i>N. Talû</i>	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı <i>C. Aykan</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>H. Özalp</i>	Tarım Bakanı <i>M. O. Dikmen</i>
Ulaştırma Bakanı <i>R. Danışman</i>	Çalışma Bakanı <i>A. R. Uzuner</i>	Sanayi ve Tek. Bakanı <i>M. Erez</i>	En. ve Tab. Kay. Bakanı <i>N. Devres</i>
Turizm ve Ta. Bakanı <i>E. Y. Akçal</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>S. Bingöl</i>	Köy İşleri Bakanı <i>N. Sönmez</i>	Orman Bakanı <i>S. İnal</i>
Gençlik ve Spor Bakanı <i>A. Karaküçük</i>			

(Adalet Komisyonunun değiştirişi)

MADDE 50. — Tasarının 55 nci maddesi 50 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 51. — Tasarının 56 nci maddesi 51 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 52. — Tasarının 57 nci maddesi 52 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

